

Christen Djurhuus' færøske præstetal (1759)

Christen Djurhuus's Faroese Series Pastorum (1759)

Povl Skårup

Brunbakkevej 1, Tillerup, DK-8420 Knebel, Danmark.

Email: povl@skarup.dk

Úrtak

Útgáva av tí føroyska prestatalinum sum Christen Djurhuus próstur gjørdi í 1759. Tað sigur frá prestunum ið høvdu verið í teimum sjei prestagjöldunum, rektarunum ið høvdu verið við latinskúlan í Havn, og próstunum ið høvdu verið í Føroyum, alt frá trúbótini, sum hann, Føroyum viðvíkjandi, tíðarfesti til 1538.

Sum uppískoyti útgávur av nøkrum framhaldum av prestatalinum og av nøkrum prestavísingum ið endurgeva partar av prestatalinum á bundnum máli.

Resumé

Udgave af det præstetal for Færøerne som provst Christen Djurhuus udarbejdede i 1759. Det rummer oplysninger om de præster der havde været i Færøernes syv præstegæld, de rektorer der havde været ved latinskolen i Tórshavn, og de provster der havde været på Færøerne, alt sammen siden reformationen, som Djurhuus for Færøernes vedkommende daterede til 1538.

Som anhang udgaver af nogle tekster der fortsætter Djurhuus' præstetal og af nogle præsteviser der gengiver afsnit af det på vers.

Abstract

An edition of the Series Pastorum for the Faroe Islands, which the rural dean Christen Djurhuus made in 1759. It contains information on the pastors of the seven pastorates on the islands, the rectors of the Tórshavn Latin School, and the rural deans that had been on the islands, all since the Reformation, the beginning of which Djurhuus dated to 1538.

As appendices to this text are some other texts,

which continue the Series Pastorum of Djurhuus, and some songs, which contain parts of the Series Pastorum in verse.

Indledning

Christen Jensen Djurhuus blev født i 1708 på Knæverhede i Volstrup sogn i Vendsyssel. Hans efternavn er sat i forbindelse med stedsnavnet Dyrhede i samme sogn; det kan have været hans fars tilnavn, som han arvede, ligesom hans efterkommere arvede det fra ham. Han gik på latinskolen i Sæby og læste til præst i København. I 1737 blev han beskikket til kapellan for Østerø. Efter sognepræstens død i 1742 fik han embedet, i 1758 blev han tillige provst. Han døde i 1775. Fra ham og hans hustru, Inger Smith, stammer slægten Djurhuus. Se hans selvbiografi indtil 1759 i nærværende præstetal, § VI, og også omtalen i Appendix 1 (om præster i Østerø præstegæld efter 1759). Se også Andreassen, 1994 12-22 (dansk oversættelse: Kamban, 2001).

Christen Djurhuus, som i det følgende kaldes ChrD, samlede oplysninger om de rektorer ved latinskolen i Tórshavn, de sognepræster i Færøernes syv præstegæld og de landprovster der havde været fra reformationen, som han for Færøernes vedkommende

daterede til 1538, indtil den 31. marts 1759. Det arbejde der blev resultatet foreslog han selv at kalde *Christen Djurhuses færøske Præstetal* (dette kunne forstås som flertal, et for hvert præstegæld, men skal sikkert forstås som ental). Et præstetal (eller præsterække eller series pastorum) er en fortegnelse over de præster der har været i et givet embede (eller flere, som her) i et givet tidsrum; for hver præst angives mindst navn og årstal (eller årsmål) i embedet, men gerne flere oplysninger.

ChrDs præstetal – eller *Catalogus* med det første ord i dets latinske titel – har været trykt før, men det var i en avis som kun findes på få biblioteker, og efter kun én afskrift, der ikke er den bedste, og endda unøjagtigt i forhold til denne afskrift (nærmere nedenfor under omtalen af M1). Det har vistnok ikke været brugt efter avistrykket, men det har været brugt enten efter en afskrift der tilfældigvis var tilgængelig men ikke nødvendigvis var den bedste, eller efter en tidligere forfatter. Måden det har været brugt på, har svinget mellem frie referater, ofte blandet med oplysninger fra andre kilder, og ordrette citater; mellem disse yderpunkter ser man også hvad der fremstår som ordrette citater, men alligevel er blandet op med andet stof. Læsefejl forekommer også, som når en rektors *Spagfærdighed* gengives som *Sprogfærdighed*. Der formodes at være behov for en kritisk udgave.

Det der forelægges her er en sådan udgave. Den er filologisk, dvs den bringer teksterne efter de bedste håndskrifter udgiveren kender, med varianter fra andre håndskrifter, og den bringer de få oplysninger der er nødvendige for at forstå teksterne og som ikke skønnes at være velkendte eller lettilgænge-

lige (fx i Ordbog over det danske sprog, også på internet: <ordnet.dk/ods>). Men den forsøger ikke at identificere præstetallets kilder eller at vurdere dets sandhedsværdi; noget om det sidste giver Louis Zachariasen 1961; en samlet undersøgelse overlades til en historiker (som kunne tage andre færøske præstetal med i sin undersøgelse). Den forsøger heller ikke at registrere alle senere anvendelser af præstetallet; nogle af dem nævnes sidst i denne indledning. – Det er en udgave af ChrDs præstetal, ikke et nyt præstetal: den påtager sig ikke at korrigere eller supplere ChrDs oplysninger ud fra andre kilder (for tiden indtil ca. 1709 henvises til L. Zachariasen, 1961 og N. Andersen, 1895/1964).

Den der skrev det håndskrift der nedenfor kaldes A, har efter titlens første ord, *Catalogus*, tilføjet: (som *Zwergii NB*). Det betyder *ligesom Zwergius'* (underforstået: *catalogus*) og sigter til en bog af Detlev Gotthard Zwergius (1699-1757), hvis fulde titel er: *Det Siellandske Cleresie eller Efterretning om de Biskoper, Provster, Præster og andre Geistlige, som fra Reformationens Tid indtil vore Tider have levet og lært udi Kirker og Skoler i Siellands Stift og underliggende Provintser* (Kbh. 1754). Et eksemplar af denne bog findes i øvrigt på Føroya Landsbókasavn (jf. *Katalog over Færø Amts Bibliotek*, 1909, s. 90, nr. 477), desværre uden angivelse af tidligere ejer, har Martin Næs oplyst. Den skulle være det første af tre bind. Det der heri s. 25f. står om Færøerne, kan også gælde som ramme for ChrDs præstetal:

Fremdeles ligger under Siellands Stift, de *Færøiske Inseler*, hvilke ellers i gamle Tider altid have ligget

under Norges Rige. Ao. 1000. blev Indbyggerne ved en Færøiske Mand *Sigmund Brestesen*, under Kong *Oluf Tryggesen* omvendte til den Christelige Religion, havde siden deres egne Biskoper, hvilke opkom ongefær ved det Aar 1100., og stod under Erkebiskopperne af Trundheim, og ophørte med den sidste Catholiske Biskop *Amund Olufsen*, da alle Herre-Biskoper af Kong *Christian III.* bleve afskaffede, og en Evangelisk Superintendent igien beskikket, ved navn *Jens Riber*, hvilken efterat han der havde boet i nogle Aar, blev forsendt til Stavanger i Norge, og blev der Biskop, Ao. 1556. Siden blev af Høistbemelte Kong *Christian III.* forordnet en Provst over Færøe Menigheder, hvilken haver staaet først under Biskopen af Bergen, den Stund Handelen var i Bergen paa Færøe, og derefter under Biskopen af Sieland, da Handelen og Commerciën paa Færøe bleve forfløttet fra Bergen til Kiøbenhavn. Derom skal mere handles i det XXXII. Cap. om Færøes Geistlige i den 2den Tome.

Men anden og tredje tome kom aldrig. – Om en mulig forbindelse mellem Zwergius og ChrD eller mellem den førstes bogværk og den andens færøske præstetal kan man kun gisne. Zwergius' bog udkom i 1754, Zwergius døde i 1757, ChrD havde sit præstetal færdigt i 1759.

Der kendes to versioner af præstetallet, en førsteversion og en andenversion, som begge udgives her. Af den anden, og måske også af den første, findes der formodentlig andre afskrifter end dem jeg kender. Jeg modtager meget gerne oplysninger om sådanne.

Begge versionerne består af en indledning og otte kapitler, nummererede fra § I til § VIII. § I til § VII omtaler sognepræsterne i de syv præstegæld, § V (Thorshavn eller Sydstrømme) tillige de rektorer ved latinskolen som ikke samtidig var sognepræster; § VIII omtaler landprovsterne. Inden for hver af

paragrafferne er præsterne nummererede med arabertal; en henvisning her i udgaven til fx III.5 gælder omtalen af præst nr. 5 i § III. De to versioner har hver sin indledning: i førsteversionen har den form af et spøgende følgebrev til de otte vigtigste embedsmænd på Færøerne, i andenversionen har den form af et seriøst titelblad på latin og dansk. Men hver af de otte paragraffer omtaler det samme i de to versioner, og hvert nummer inden for den enkelte paragraf omtaler den samme sognepræst eller landprovst. Det er derfor muligt at udgive de to versioner flettet sammen, sådan at fx III.5 her i udgaven rummer både førsteversionens og andenversionens tekst om den samme præst samt et variantapparat, hvori der kan være indsat enkelte forklaringer, evt. fulgt af citater fra præstetallet hos de historikere der nævnes nedenfor.

Bortset fra indledningen gælder forskellen mellem de to versioner omtalen af de enkelte gejstlige, en forskel der kan være ret betydelig (se fx II.4). Den mest slående af de gennemgående forskelle er nok at de mange forbehold, især over for årstal og åremål, der findes i førsteversionen, er fjernet i andenversionen, i øvrigt med forringelse af sandhedsværdien til følge. Hertil kommer at omtalen af rektorer i V.7 er udførligere i andenversionen end i førsteversionen, hvor de kun nævnes. Forskellene mellem versionerne kan skyldes at ChrD i mellemtiden havde set andre kilder, men de kan måske også skyldes at andenversionen er redigeret af en anden. Førsteversionen findes (bl.a.?) i et håndskrift i Rigsarkivets Håndskriftssamling, XIV.C. Dette håndskrift har Erik Reinert Nielsen, Værløse, skrevet af og offentliggjort på sin hjemmeside, <www.nogn.dk/Genealogi/CJDsphist>, i maj 2003. Han har været så venlig

at sende mig kopier af de digitale fotografier han har benyttet. På grundlag af disse har jeg skrevet teksten af igen, nogle steder med støtte i hans læsning, og gengiver den her sammen med andenversionen. Der er mange rettelser i håndskriftet, som derfor ser ud som en kladde; kun enkelte af dem fremgår af nærværende udgave. Det at der, som sagt, nævnes otte adressater i indledningen, tyder på at der skulle laves lige så mange renskrifter. Om det skete, ved jeg ikke, ej heller om, i så fald, nogen af dem er bevaret.

Af andenversionen kender jeg gengivelser af fem afskrifter, som her kaldes A, B, K, M1 og M2, og som omtales nærmere nedenfor.

A kendes fra 13 fotografier, der tilhører Petur Martin Rasmussen, Hoyvík, som har lånt mig dem. Hvor håndskriftet selv er, vides ikke. De 11 første fotografier viser 21 sider uden sidetal, hvor en uidentificeret skriver har skrevet fra og med titelbladet (på en højreside) indtil i VIII.5, nederst på en højreside. Herefter mangler et fotografi, 2 sider, med resten af teksten. De 2 sidste fotografier, 3 sider, rummer noter med flere hænder om "Præster fra 1759 i Færøe til 1823". Disse gengives ikke her, ej heller de noter der er føjet til hovedteksten af uidentificerede hænder; disse noter er interessante nok, men bidrager ikke til nærværende udgaves formål: at udgive ChrDs præstetal.

K findes blandt Hans Berlin Kaarsbergs papirer på Det kongelige Bibliotek i København, NkS 1814 fol. Kaarsberg var sognepræst i Norderø præstegæld 1833-39, derefter Græse-Sigerslevvester ved Frederikssund. Håndskriftet omfatter 46 sider med sidetal,

hvoraf s. 1-40 indeholder ChrDs præstetal, s. 41-46 et anhang med overskriften: "Anhang. Det er en Beretning om Præsterne i Norderø Præstegæld siden 1759". Dette anhang går indtil 1834, da Kaarsberg var ankommet til præstegældet, og håndskriftet blev skrevet, måske til ham. Håndskriftet er underskrevet "Nordore 1834, Sysselmand Matras". Samuel Michael Matras levede 1778-1857, var sysselmand 1802-51 og bonde i Norðoyri. Om anhanget, se Appendix 1 i nærværende udgave.

B befinder sig nu på Føroya Landsskjalasavn i Tórshavn, nr. 52.2.3. Men det er utvivlsomt identisk med det håndskrift der omtales i *Katalog over Færø Amts Bibliotek* (1909), s. 278, nr. 5018, men som ikke har kunnet findes på Føroya Landsbókasavn, iflg. daværende leder, Martin Næs. I hvert fald stemmer indledningen i B med katalogens gengivelse af indledningen i 5018, også i detaljer som -g- i *Regtores:Regtorer*, idet et par små uoverensstemmelser (fx -s:-r i det samme ord), kan skyldes unøjagtighed i katalogens gengivelse; se variantapparatet. Ligesom 5018 er B et bind (dvs hæfte) i oktavformat.

Til nærværende udgave er brugt både fotografier som Petur Martin Rasmussen har lånt mig, og fotokopier som Sunnrið Olsen, Føroya Landsskjalasavn, har sendt mig. De viser 22 sider uden sidetal, fra titelbladet (med den latinske titel forkortet) indtil i VI.7. Teksten slutter midt i en sætning efter tre linjer øverst på en venstreside; resten er ikke afskrevet. Skriveren er ikke identificeret.

M1 er skrevet af Hans David Matras, som levede 1819-75. Han var født i Viðareiði som søn af Johan Hendrik Matras og Elsebeth Malena og brorsøn af ovennævnte syssel-

mand Samuel Michael Matras. Han var først lærer samme sted, senere bonde på Fugloy og lagtingsmand. Håndskriftet tilhørte senere hans oldebarn af samme navn, lærer Hans David Matras (1924-2001), og findes nu blandt dennes papirer på Norðoya Fornminnasavn i Klaksvík, hvis leder, Jógván Ravnsfjall, har sendt mig fotokopier af det.

M1 er trykt med titlen *Brot úr prestasøgu Føroya* som føljeton i avisen *Tingakrossur* 1960 fra nr. 8 (23. juni) til nr. 12 (21. juli). Denne udgave har Martin Næs og Ásbjørn Long på Landsbókasavnið gjort mig opmærksom på og hjulpet mig med at kopiere. – Udgiveren nævner ikke sig selv, men må være den nævnte yngre Hans David Matras; det må man tro dels fordi han var redaktør af bladet dengang, dels fordi hans oldefars håndskrift tilhørte ham. Han havde tidligere udgivet noget andet hans oldefar havde skrevet, "Dahlerupsakin. Avskrivað eftir dagbókini hjá H. D. Matras", i *Varðin* 29 (1951), s. 213-222. – Når M1 citeres i nærværende udgave, er det ikke efter trykket i *Tingakrossur*, som rummer en del unøjagtigheder, men efter fotokopierne af håndskriftet.

Håndskriftet og udgaven i 1960 omfatter ikke blot en afskrift af ChrDs egen tekst, men også to anhang om præster efter 1759. Det ene er "Beretning om de lutherske Præster i Norderøernes Præstegjæld, siden Anno 1759", det andet er "Om de lutherske Præster i Østerø". Se Appendix 1 i nærværende udgave.

Håndskriftet består af titelblad og 43 sider der er paginerede fra 2 til 44 og som rummer hovedteksten og det første af de to anhang, samt 3 upaginerede sider med det andet anhang. Hertil kommer et omslag med påskriften:

H:D:Matras.

1845.

Viderøe.

Udgiveren i 1960 skriver om ChrDs præstetal:

"Upprunahandritið til hesa søgu man valla vera til, men tað finnast tvær avskriftir av henni, og tað er eftir tí einastu fullfíggaðu avskrift, vit her prenta hana. Henda avskrift er skrivað á Viðareiði í 1845 av H. D. Matras, ið tá var lærari har. Fyri Norðuroya og Eysturoya prestadømi hevur H. D. Matras so sjálvur skrivað upp prestarnar frá 1759 til 1871, og man tað hava verið henda prestasøga, hann hevur havt at miða seg eftir, tá hann yrkti Norðoya prestavísu."

Den ufuldstændige afskrift af ChrDs præstetal som udgiveren kendte men ikke brugte, kan tænkes at være B. Den eneste fuldstændige afskrift udgiveren kendte, og som han udgav, nemlig M1, oplyser han var skrevet af H. D. Matras, Viðareiði, i 1845. Kilden hertil er den nævnte påskrift på håndskriftets omslag. Udgiveren mener at det er Hans David Matras selv der har "skrivað upp", dvs. affattet, de to anhang; denne hypotese diskuteres i Appendix 1 i nærværende udgave. Om Norðoya prestavísa, se Appendix 2 i nærværende udgave.

M2 kendes fra to ens mikrofilm som tilhører Det kongelige Bibliotek i København, Ms. phot. 215,4° og Ms. micro 1537. Håndskriftet omfatter 42 sider. Det består af et titelblad og 41 sider der er paginerede fra 2 til 42 og som rummer ChrDs præstetal og en del af det første af de to anhang i M1. Hertil kommer et omslag med påskriften:

D:Matras.

1845.

Nordskaale.

Årstallet stemmer med at den del af det anhang det rummer, netop går til omkring 1845, da Fischer var sognepræst i Norderø præstegæld. – På resten af s. 42 har præsten Gulak Jacobsen skrevet navnene på præsterne i samme præstegæld efter Fischer indtil A. Carlsson, som kom dertil i 1939.

Den nævnte Matras i Norðskáli hed Daniel Matras. Han var en ældre bror til ovennævnte Hans David Matras, var født i Viðareiði 1816, blev tjenestekarl og skriver hos Sámal J. Weihe, sysselmand i Skáli, kom med sin kone til at bo i Norðskáli og døde 20.1.1909. Afskriften fik hans ældste datter, Anna Kathrina (1840-1924), der boede med sin mand i Svináir, og som han skal have boet hos ved sin død. Hun forærede den til Gulak Jacobsen (1870-1953), måske mens denne var kapellan i Østerø præstegæld 1908-11, måske i forbindelse med sin fars død og begravelse i 1909. Han gav den i 1944 tilbage til familien, nemlig til hendes søstersøn Johan Carl Dam (1880-1959), ledsaget af et brev, der også er vedlagt M2. Hans yngste søn er den Robert Dam der iflg. et maskinskrevet ark på mikrofilmene ejede afskriften da den blev fotograferet i 1968. På min forespørgsel har han svaret at han ikke ved hvor håndskriftet befinder sig nu. – Se Freydis Poulsen 2005, s. 139, og 2006, s. 95-97. Foruden den hjælp jeg har fundet i hendes dobbeltartikel har Freydis Poulsen også hjulpet mig meget beredvilligt ved at give mig andre personalhistoriske oplysninger.

M1 og M2 er således begge skrevet i 1845, og af to brødre, Hans David og Daniel Matras; M1 blev dog fortsat senere. M1 var

øjensynlig forlæg for M2; det fremgår af en sammenligning af håndskrifterne. Se Appendix 1 i nærværende udgave.

Slægtskabet mellem håndskrifterne må være dette:

førsteversionen			
andenversionens originalhåndskrift			
A	x		
	K	B	M1
			M2

Andenversionens originalhåndskrift og det håndskrift der her kaldes x, må have eksisteret – og eksisterer måske stadig – men kendes nu kun ved rekonstruktion ud fra de kendte afskrifter.

Fra førsteversionen til andenversionens originalhåndskrift er der sket en gennemgribende redaktion. Fra andenversionens originalhåndskrift til de fem kendte afskrifter ses der næsten kun almindelige afskriverfejl.

A er det eneste af de fem kendte håndskrifter af andenversionen der har titlens fulde ordlyd på latin så vel som på dansk. A har dog ikke været forlæg for x (endsige identisk med x eller afskrift af x). A har nemlig utvivlsomme fejl i V.3 (*har da* for *havde*), VII.6 (en overspringelse) og VIII.5 (overspringelse af "paa hans og menige Præstes kabs Ansøgning", som står både i førsteversionen og i K, M1 og M2 (her mangler B)). Læsemåder i A kan også være sekundære i nogle af de andre tilfælde hvor de står alene over for de andre håndskrifter. A må dog være en ret nøjagtig afskrift af andenversionens originalhåndskrift og er klart det håndskrift der må

lægges til grund for en udgave af andenversionen.

Det – så vidt vides – tabte håndskrift x har været en friere afskrift af andenversionens originalhåndskrift. Til belysning kan tages eksempler fra titelbladet, som citeres nedenfor efter alle håndskrifterne. x har forkortet den latinske del til "Catalogus etc. etc." og har fjernet kong Frederiks nummer og misforstået forslaget til en dansk titel ("Denne Opskrift..."). I forhold til x har B fjernet "det er"; K har fjernet "etc. etc. Et Register" og ændret "Rectores, Sogne Præster" til "Præster, Rectores"; og M1 har erstattet kong Frederiks tabte nummer med et andet, der er forkert, og "honorarius" med "honomrius". M2 er en ret nøjagtig afskrift af M1 og har ikke afvigelser i titelbladet, men nogle få i den videre tekst.

Der kan have eksisteret – og der kan måske stadig eksistere – andre håndskrifter end x hvis tekst stammede fra andenversionens originalhåndskrift uden at stamme fra A, K, B eller M1, men som heller ikke kendes nu. Men det er ikke nødvendigt at antage det.

Således kan der næppe argumenteres afgørende for et tabt håndskrift mellem x og et eller to af de tre håndskrifter K, B og M1. Fælles læsemåder i to af dem mod det tredje kan enten repræsentere læsemåden i x eller være resultat af uafhængige, skønt ens, ændringer. Selv de stærkeste argumenter (for et fælles forlæg for B og M1) er få og svage:

IV.1: Bakke A,K, Brekke B, Brække M1,M2

V.3: Aandsens A,K, Naadsens B,M1,M2

I IV.1 kan B og M1 uafhængigt af hinanden have erstattet det danske ord med det færøske *brekka* i daniseret form, måske også fordi den færøske modsvarighed til det

danske ord, *bakki*, passer dårligere i sammenhængen *Bakke paa Fjeldet ned i en Dal*. I V.3 kan B og M1, også uafhængigt af hinanden, have erstattet det vistnok meget sjældne *Aandsens* (det anføres ikke i ODS) med *Naadsens*, der er hyppigere – dog næppe i anvendelser som den foreliggende forbindelse med *Embede*, hvor det nærmest er i stilistisk variation med *hellige* I.7, *høie* V.9, *Herrens* III.8, *Christi* V.7; *Naadsens Embede* findes dog også i det anhang om præsterne i Østerø præstegæld der står i M1.

ChrDs præstetal har været ikke blot refereret men også citeret af mindst fire historikere. Deres citater gengives her i variantapparatet under andenversionen, også når deres tekst er identisk med udgavens hovedtekst, og også når de følger førsteversionen. Det gælder følgende:

C.F. Nielsen har skrevet et færøsk præstetal i to udgaver, 1871 og 1879. Det er ikke her stedet at omtale hans fantasifulde men forkerte konstruktioner, især i anden "forbedrede" udgave (blandt disse er følgende måske dem der har vundet størst udbredelse: at Jacob Klinte, her I.6, VI.7 og VIII.10, skulle have været far til Thomas Jacobsen Tarnovius, som skrev Færøers Beskrivelser, og at Clement Follerup, "harra Klæmint", her II.6, skulle have været gift med to søstre, dog ikke samtidig). Her gælder det kun CFNielsen citater fra ChrDs præstetal. I begge udgaverne bruger han mange af ChrDs karakteristikker, men de fleste uden citationstegn eller kildeangivelse, og ikke ordret. Kun ved to af præsterne sætter han både citations-tegn omkring citatet og kildeangivelse, og kun disse citater gengives her: I.7 og VII.9; i I.7 har han dog indsat "meget formuende"

efter en anden kilde; også i VII.9 har han ændret ordlyden (og følges af N. Andersen, 1895). Han brugte øjensynlig et håndskrift af andenversionen; der er vist kun et enkelt sted hvor han gengiver noget der står i førsteversionen uden også at stå i andenversionen: Niels Jylland, her II.4, var "modest og sagtmodig; smuk i sit Embede, men altfor lemfældig mod Ungdommen" (CFNielsen 1879 31); af dette står det første i ChrDs andenversion, det sidste i førsteversionen; kan CFNielsen have haft en anden kilde til det?

N. Andersen (1895), forkortes her: NAnd. Han har øjensynlig brugt to håndskrifter, et af førsteversionen og et af andenversionen; det sidste kan godt have været identisk med A. Han citerer snart det ene, snart det andet, førsteversionen fx II.4 og II.6. Men det sker også at han kombinerer dem ved at sætte noget fra førsteversionen ind i A-teksten: VI.6 ("med Frugt, Ære og Berømmelse"), VI.8 ("der var salvet med *sale sapientiae et vino lætitiae*"), VII.7. Det er vel mindre sandsynligt at han fandt disse kombinationer i et forlæg. Foruden de to håndskrifter har han tilsyneladende citeret VII.9 efter CFNielsen, medmindre den ændrede ordlyd findes i et håndskrift jeg ikke kender.

Louis Zachariasen (1961), forkortes her: LZach. LZach har øjensynlig citeret præstetallet efter tre forlæg: NAnd og to håndskrifter af andenversionen. Det ser ud som om han har citeret B for §§ I-IV.2, men M1 for § VII (som ikke står i B). At han foruden disse håndskrifter også har brugt NAnd, ses tydeligst af nogle steder (I.3, II.4, II.5) hvor han har anført ChrDs præstetal som kilde til noget der slet ikke står i det, men som står hos NAnd i en sammenhæng hvor det ganske vist ikke tilskrives ChrD men dog ved en

overfladisk læsning kan misforstås som om det stammede derfra. NAnd kan også være hans kilde til citater hvor ordlyden ligger nærmere ved den hos NAnd end den i B eller M1, især vel IV.3, og måske også til andre hvor NAnd har samme ordlyd som B eller M1.

Hans Jacob Debes (2000), forkortes her: HJDebes. Som han selv oplyser s. 163 (jf. s. 155), brugte han det håndskrift der her kaldes K; om VI.4 har han dog også brugt NAnd. For et af sine citater, om Morten Mortensen under V.7, henviser han i en note til "Landsarkivet for Sjælland. Bispearkivet. Indkomne sager." (s. 197, note 190). Men på det sted findes der nok andre papirer fra Christen Djurhuus, men ikke hans præstetal, har seniorforsker Erik Nørr meddelt mig. Enten er henvisningen en fejl, eller også gælder den ikke citatets kildested, men sagen om Morten Mortensen.

[Førsteversionens følgebrev:]

Velædle, Velbyrdige,
Højvise, Høylærde,
Ædle og Højfornemme
Herrer paa Færøe,

Hr. Hans Debes Laugmand,
Hr. Jørgen F. Hammershaimb landfogde,
Hr. Joh. Caspar Morrath Commandant,
Hr. Frid. Carl Hammershaimb Vice-landfogde
Hr. Ulric Adolph Lund Handels-Forvalter,
Hr. Gregers Müller Rector scholæ,
Hr. Jøen Jacobsen Land-Sorenskriver,
Hr. Christian Gottlob Schrøder Land-Chirurgus

Mine gode Venner!

Med denne min Missive hosfølger paa mine
og det Færøeske Præsteskabs mine kiere

Medbrødres Vegne et Færøesk Præstetal til de gode Herrer, det man beder, maae til protection af de ædle H^{rr} Venner antages og i Kierlighed blive anseet. Jeg igien med tilbørlig Skønsomhed paa saadan forventet godhed forbliver stedse

De høifornemme
H^{rr} Venners
Forbundne Ven og
tiener
Chr. Diurhuus

Præstegaarden
Næss paa Færøe
den 31 Martii
anno 1759 –.

Jam a jocis ad seria.

Jam a jocis ad seria *betyder* 'Nu fra spøg til alvor'.

[Andenversionens titelblad efter A:]

Catalogus
Rectorum, Pastorum et Præpositorum
Færoënsium,
pariter et rerum sub horum officiis
memorabilium
à Reformatione Lutherana
usque ad anni Christi 1759
diem 31. Martii.
Conscriptus à
Christiano Djurhusio, Præposito
Færöensi;
det er:

Et Register over de færøeske Rectores, Sognepræster, og Landprovster siden den lutherske Religions velsignede Begyndelse paa Færøeland Anno 1538, indtil vor allernaadigste Kong Friderici 5^{ti} Geburtsdag den 31 Marts Anno 1759, efter mundtlige Relationer, Pro-

tocoller, Opskrifter og egen Kyndighed, korteligen optegnet af:

Christen Djurhuus
paa Østerøe.

Catalogus] *en tilføjelse i A:* (som Zwergii NB), *se nærværende udgaves indledning*

Den latinske titel betyder: Katalog over de færøske rektorer, præster og provster, såvel som over de mindeværdige ting under deres embedstider, fra den lutherske reformation indtil den 31. marts 1759, sammenskrevet af Christen Djurhuus, færøsk provst.

[De andre kendte tekster der svarer til ovenstående aftrykkes her fuldstændigt:]

K (sml. HJDebes 163 og 155):

Catalogus over de færøiske Præster, Rectores og Landprovster siden den lutherske Religions velsignede Begyndelse paa FæroeLand anno 1538 indtil vor allernaadigste Kong Fredriks Geburtsdag den 31 Marts 1759. –

Efter mundtlige Relationer, Protocoller, opskrifter og egen Kyndighed, kortelig optegnet af

Christian Diurhuus
paa Østerøe

[Ud for det første afsnit, fra Catalogus til 1759, er der sat en klamme, der peger på: efter Fars Haandskrift, 18/2 21 Hans Kaarsberg]

B:

Catalogus etc: etc:

Et Register over de færøiske Regtores Sogne Præster og Landprovster, siden den Lutherske Religions Velsignede Begyndelse paa Færøeland, Anno 1538. indtil vor allernaadigste Kong Fredrichs Geburtsdag den 31te Marts 1759..

Efter mundtlige Relationer Protocoller Op-

skrivter Egen Kyndighed. Kortelig optegnet af
Christen Diurhuus
paa Østerøe

*Katalog over Færø Amts Bibliotek, 1909, s. 278,
nr. 5018:*

Catalogus etc. etc. Et Register over de færøske
Regtorer, Sogne Præster og Landprovster, siden
den Lutherske Religions Velsignede Begyndelse
paa Færøeland, Anno 1538 indtil vor allernaadig-
ste Kong Fredrichs Geburtsdag den 31te Marts
1759. Efter mundtlige Relationer Protocoller Op-
skrivter Ege Kyndighed. Kortelig optegnet af
Christen Diurhuus paa Østerøe.

M1:

Catalogus etc. etc.
det er:

Et Register over de Færøiske Rectorer, Sogne-
præster og Landprovster siden den Lutherske-Reli-
gions velsignede Begyndelse paa Færøe-Land,
Anno 1538, indtil vor allernaadigste Kong Frederiks
den sjettes Geburtsdag d: 31te Marts: 1759. –
Efter mundtlige Relationer, Protocoller, Opskrif-
ter og egne Kyndighed kortelig optegnet af:

Christian Djurhuus.
paa Østerøe.

M2 :

Catalogus. etc. etc:
det er:

Et Register over de Færøiske Rectorer, Sognepræs-
ter og Landprovster, siden den Lutherske Reli-
gions velsignede Begyndelse paa Færøeland, An-
no 1538 indtil vor allernaadigste Kong Frederiks
den sjettes Geburtsdag d: 31te Marts: 1759.

Efter mundtlige Relationer, Protocoller, Opskrifter
og egne Kyndighed kortelig optegnet af:

Christian Djurhuus.
paa Østerøe

[Fortsat andenversionen efter A, med varian-
ter fra K, B, M1, M2 :]

Denne Opskrift kan kaldes Christen Djur-
huses færøske Præstetal. –

Christen-Præstetal] Christen, medens Færøiske
Præster er til K,B,M1,M2

Paa Moden eller Conventen i Thorshavn
burde indfinde sig Præpositus ordinarius og
Præpositus honorarius. –

Paa-honorarius] *mangler K*

Moden] A,M1,M2, Møden B

Conventen] A,B,M1,M2

P. ordinarius og P. honorarius betyder henholdsvis
'virkelig provst' og 'forhenværende provst'

honorarius] honorius B, homonrius M1,M2

*Jeg ved ikke hvorfor dette ønske om mødepligt for
provsterne overhovedet står her, ej heller
hvorfor der ikke står Moder, Conventer, eller
i ental Modet, Conventet. – Rettelsen til Mø-
den i B (men mærkeligt nok ikke i M1,M2) er
forkert, ligeså den tilsvarende rettelse i B,
M1,M2 i III.8, V.7.2 og VIII.14.*

#

I. N. I.

[Fra og med I. N. I. (= In Nomine Jesu 'i Jesu
navn') følges førsteversionen og anden-
versionen ad.]

I. N. I.] *mangler K,M1,M2, men står i A og B*

[Førsteversionen:]

Fra anno 1538, da det store Reformations-
Verk, som forhen var ved Lutherum begyndt,
udbredede sig til Færøe-land, og til an. 1759
inclus. (en tiid af 221 aar) have følgende
lutherske Sogne-Præster og Provster været i
Færøe-land.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

Fra Anno 1538, da det store Reformations-
verk, som ved Lutherum forhen var begyndt,
sig udi Færøeland lykkeligen udbredede, ind-
til nærværende Aar 1759, som er en Tid af
221 Aar, haver Færøeland været forsynet
med efterfølgende Lutherske Sognepræster
og Landprovster samt Rectores:

Lutherum] Lutherus B

sig udi Færøeland] udi Færøe Land sig K,B,
M1,M2

Rectores] Rectores Lutherske K, Rectorer
Lutherske B,M1,M2 (*i disses fælles forlæg er
lutherske flyttet herop fra §.I*)

[Førsteversionen:]

**§ I Om Sogne-Præsterne i Suderøe-Præste-
gield der var den**

den skal læses sammen med det ordenstal der
står foran hver præsts navn, altså: den første,
(nemlig) Hr. Broder Anders ..., den anden,
(nemlig) Hr. Ismael ..., osv; det gælder begge
versionerne

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2:]

**§.I. Af lutherske Sognepræster i Suderøe-
Præstegjeld findes den**

lutherske] mangler K,B,M1,M2 (*flyttet til lin-
jen ovenover*)

den] der K

[Førsteversionen:]

1. Hr Broder Anders, hvis embeds tiid skal
efter sigende have været 22 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra B,
M1, M2:]

1.) Hr. Broder Anders, hvis Embedstid var 22
Aar, og Dødsdag i Aaret 1560. –
Anders] Andreas B (*B erstatter konsekvent*

Anders med Andreas: III.9, IV.2, IV.8, IV.9)

Dødsdag] Dødsdagen K, døds dagen B, døde
M1,M2

*Citat: "Hr. broder Andreas, hvis embedstid var 22
år og døde dagen i året 1560" LZach 357*

[Førsteversionen:]

2. Hr. Ismael, ham som en Engelsk-Fisker
tog engang og satte op i Island; dog
kom han til sit Kald igjen; hans embeds
tiid var en 40 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2:]

2.) Hr. Ismael; ham tog engang en engelsk Fis-
ker bort med sig og satte ham omsider op i
Island, hvorfra han kom igjen til sit Kald; hans
Embedstid var en 40 Aar. –

ham tog] han tog K
en 40] 40 B,M1,M2

*Citater: "Ham tog en Gang en engelsk Fisker bort
med sig og satte ham omsider op i Island,
hvorfra han kom igjen til sit Kald" NAnd 430.
– "Ham tog engang en engelsk fisker bort
med sig og satte ham omsider op i Island,
hvorfra han kom igen til sit kald" LZach 357.
– "han tog Engang en engelsk Fisker bort
med sig og sadte ham omsider op i Island,
hvorfra han kom igjen til sit Kald, hans Em-
bedstid var en 40 Aar" HJDebes 144.*

[Førsteversionen:]

3. Hr. Rasmus Sørensen, som var Sogne-
Præst 27 aar og blev forflyt til Vaagøe-
Kald omtrent i det aar 1627.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2:]

3.) Hr. Rasmus Sørensen; han var her Sogne-
præst 27 Aar, og 1627 avancerede til
Sognepræst i Vaagøe. –
27] i 27 K,B,M1,M2

avancerede] avancerede han K,B,M1,M2
 Vaagøe] Vaagøe Præstegjæld M2

Citater: "var her Sognepræst 27 Aar og 1627 avancerede til Sognepræst i Vaagø" NAnd 431. – LZach 357 anfører et citat om hvordan præsten blev pint af sørøvere, men det stammer ikke fra "próstaritið" (dvs ChrDs præstetal), som han siger ved en misforståelse af NAnd 431, jf. NAnd 362.

[Førsteversionen:]

4. Hr. Povel Rasmussen, hvis embedstiid var kuns 3 aars tiid; thi Han faldt til afsindighed over det onde, han leed af Tyrkerne, der faldt ind i Suderøe at røve folk og gods anno 1629, saa Han derefter vidste icke, hvad han talte og gjorde.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 4.) Hr. Povel Rasmussen; han var ikkuns 3 Aar Sognepræst; han faldt udi Afsindighed over det meget Onde, han led af Tyrkerne, der 1629 faldt ind i Suderøe, og røvede Folk og Gods bort; derover maatte han forlade Kaldet og, formedelst Forrykkelse i Hovedet, vidste ikke fra den Tid af, hvad han enten taledede eller tog sig for. –

Povel] Poul K

Sognepræst] mangler B

meget] mangler M2

ikke-eller] siden den Tid hverken hvad han taledede eller K,B,M1,M2

tog sig for] foretog sig B,M1,M2

Citat: "Hr. Poul Rasmussen, han var ikkun 3 Aar Sogne-Præst, han faldt udi Afsindighed over det meget Onde han leed af Tyrkerne, der 1629 fald ind i Suderøe, og røvede Folk og Gods bort, derover maatte han forlade Kaldet, og formedelst Forrykkelse i Hovedet

viste siden den Tid hverken hvad han taledede eller tog sig for" HJDebes 147.

[Førsteversionen:]

5. Hr. Hans Hardit, som var en mand af hardiesse i sine gierninger; Han fik Suderøe-Præstegaardsjord samlet paa et sted nær ved Præstegaarden; Han forgik med folk og baad paa Schopen-fiorden; Hans Sogne-Præstiats 28 aars tiid blev dermed endt.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Hans Hardit; han fik Suderøe Præstegaards Jord nær ved Præstegaarden paa eet Sted samlet; han var en Mand af Hardiesse; han forgik omsider paa Søen med Baad og Folk paa Schopenfjorden, og dermed endte sit Sognepræstelige Embedes 28de Aar 1658.

Hardit (*rettet til Hardi*)] Harditt K,B,M1,M2

Suderøe] Suderøes M1,M2

Hardiesse '*dristighed, mod*') Hardisken *rettet til* Hardiesse K, Hardiske B, Hendelse M1, M2

han forgik] og forgik K,B,M1,M2

Schopenfjorden] Skopunafjorden K, Skopenefiorden B, Skaapunfjorden M1,M2

Citat: "Hardiesse i sine Gjæringer" NAnd 436.

[Førsteversionen:]

6. Hr. Jacob Klinte, føed udi Schaane, hvis første hustrue var af Tysk Nation; hendes liigsteen ligger paa Hvalbøe-Kirkes Alterfoed, som er en Raritet her i landet; Han havde engang nær kommet til skade ved et uforsigtigt skud, han affyrede i Famøen; Han var Lucas Debes meget til hielp i den Færøeske beskrivelse og derfor skrev ham latinske Ære-Vers i den; Hans

Sogne-Præstelige aar her var 22, og erholdt translocation eller forflyttelse 1680 til Østerøe Kald.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 6.) Hr. Jacob Klinte, barnfød udi Skaane; hvis første Hustru var af tydsk Nation; hendes Liigsteen ligger paa Hvalbøe-Kirkes Alterfod, som her i Landet er en Raritet; han havde nær gjort Ulykke og Skade med et uforsigtigt Skud han skjød af i Famien; han levede her i Hr. Lucas Debeses Tid og gjorde ham latinske Ærevers i begge hans Bøger, som siden skal tales om; hans Sognepræstetid var 22 Aar, og 1680 kom han ved Translocation til Østerøe Præste gjæld. –

I navnet Jacob Klinte tilføjet, vist med samme hånd: Christensen] Christiansen K,B,M1, M2

Hvalbøe] således A ligesom førsteversionen,

Qvalbøe K,M1,M2, Qvalbøes B

med et] ved (uden et) K,B,M1,M2

Famien] Famøen K,M1,M2

levede her] levede M1,M2

i begge] udi begge K,B,M1,M2

og 1680] 1680 K,B

Translocation 'forflyttelse'] Translacion B, Translacion M1,M2

Citat: "af tydsk Nation" NAnd 439.

[Førsteversionen:]

7. Hr. Jens Clemensen Færøe fød paa Sandøe-Præstegaard; Hans embedes tiid var 18 aar; han døde 1698, og har et berømt eftermæle for sit Embedes Førelse.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 7.) Hr. Jens Clemensen Færøe, barnfød paa

Præstegaarden Todnæss; han var for sin Fromheds-Skyld, vel yndet Allevegne: χάρις χάριν τίκτει, gratia gratiam parit: Godt faaer Godt imod sig; han var i det hellige Sognepræsteembede 18 Aar og døde 1698, og efterlod sig et priseligt Eftermæle. –

Clemensen] Clementsen K,B,M1,M2

han var for] som var for K,B,M1,M2

χάρις χάριν τίκτει 'venlighed avler venlighed']

mangler K,B,M1,M2; det er et forenklet citat

fra Sofokles' Ajax, v. 522; det vides ikke hvor

eller i hvilken form ChrD havde fundet det.

gratia-parit] forskellige forvanskninger i B,M1, M2

Godt faaer] det er: Godt faaer M1,M2

Sognepræsteembede] Præste Embede K,B, M1,M2

Citat: „yndet for sin Fromheds Skyld, thi Godt faaer Godt imod sig” (“gratia gratiam parit”); meget formuende og efterlod sig et priseligt Eftermæle” (Djurhuus) CFNielsen 1879 10; her stammer meget formuende ikke fra ChrD. – “var for sin Fromheds Skyld vel yndet allevegne; gratia gratiam parit, Godt faaer Godt imod sig” NAnd 443.

[Førsteversionen:]

8. Hr. Søren Færøe, som var en meget munter Mand; Han var 36 aar Sogne-Præst og døde 1734.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 8.) Hr. Søren Færøe, som var en meget munter Mand; denne Præst har i 36 Aar betjent dette Sognepræstiets Embede, og døde Aaret 1734 mæt af Dage. –

I navnet Søren Færøe tilføjet, vist med samme

hånd: Johannessen] Johannessen K, Johan-

nesen B,M1,M2

dette] *mangler K,B,M1,M2*

Sognepræstiets Embede] Præste-Embedet
M1, M2

[Førsteversionen:]

9. Hr. Johan Henric Veyhe, som 1733 udgav til trycken en liden bog med 17 Prædikener udi; 11 aar var han her Sogne-Præst og derpaa blev allernaadigst kaldet til Syder-Strømøe Meenigheder 1745; han er dimitteret fra Sorøe-Skole til K.havns Academie.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 9.) Hr. Johan-Henrik Veyhe; han er dimitteret fra Sorøe-Skole; han har ladet til Trykken en liden Bog udgaae 1733 med 17 Prædikener udi; som Sognepræst tjente han Gud i Forligelsens-Tjeneste her i 11 Aar, og 1745 blev han Thors-havns Sognepræst.

Henrik] Hendrich K, Henrich B, Hendrik M1,
Henderik M2

han er] som er K,B,M1,M2

en liden Bog udgaae 1733] udgaae 1733 en
liden Bog K,B,M1,M2

Forligelsens-Tjeneste] 2. *Korintherbrev* 5,18
som-Tjeneste] Hans Sogne Præste Embede
var K,B,M1,M2

Thorshavns Sognepræst] forflyttet til Thors-
havns Præstegjæld K,B,M1,M2

[Førsteversionen:]

10. Hr. Christopher Lindvald, som var en veltalende mand; Han er barn-føed udi Falster-land, anno 1715; Han var her Sogne-Præst 12 aar og flyttede herfra til Torvestads Præste-Kald i Norge 1757.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 10.) Hr. Christopher Lindvald, en veltalende Mand; han var barnføed udi Falster 1715; hans Tiid i dette Steds Sognepræsteembede var 12 Aar og 1757 flyttede han herfra til Sognepræst for Torvestads Me-nighed i Norge.

til-for] Sogne Præst til K,B, og blev Sogne-
præst til M1,M2

Torvestads] Torrestads Præstegjelds K,M1,
M2, Toerestads Præstegjelds B; *Torvastad
ligger på den nordligste del af Karmøy ved
Haugesund*

[Førsteversionen:]

11. Hr. Antonius Haldansen, en flittig Mand i sit anbetroede Embede, som tilforn havde været personel Capellan hos Hr. Pastor Vang i Norder-Strømøe; han har nu 1759 været Sogne-Præst i 2 aar, og endnu lever.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 11.) Hr. Antonius Haldansen, en Mand af Skarpsindighed, der tilforn havde været Vicepastor hos Hr. Pastor Vang udi Norderstrømøe-Præstegjæld; han er nu, 1759, Sognepræst her, paa andet Aar, Gud lad ham leve vel!

Mand af Skarpsindighed] skarpsindig mand
K,B,M1,M2

hos] for M1

Hr. Pastor] Pastor B

Norderstrømøe] Nordstrømøe M2

1759] Anno 1759 M1,M2

lad] lade B

vel] længe B, og virke vel og længe i Fred og
Roe M1,M2

[Førsteversionen:]

§.II. Om Sogne-Præsterne udi Sandøe-Præstegjæld, af hvilke den

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

§.II. Udi Sandøe-Præstegjæld af de lutherske Sognepræster var den

Sognepræster] Præster K

Udi-Sognepræster] Af Lutherske Sognepræster udi Sandøe Præstegjæld M1,M2

var den] har den K,B, befindes der at have været M1,M2

[Førsteversionen:]

1. var Hr. Joen Lydersen Færøe, der blev kaldet Hr. Joen den gamle; udi en Dansk Kirke-bog prentet i Lybeck anno 1567 har han skrevet sin navn paa denne maade:

Bogen siger saa for sig:

Joen Lydersen ejer mig;

Han er Sandøe-Sogne-Præst,

Som forstaaer den hellig læst;

Hans embeds alder var en 30 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 1.) Hr. Joen Lydersen Færøe, ellers kaldet Hr. Joen den Gamle; han har udi en dansk Kirkebog, prentet i Lybek 1567, skrevet sit Navn paa denne Maade:

Bogen siger saa for sig:

Joen Lydersen eier mig;

Han er Sandøe-Sognepræst

Som forstaaer den hellig Læst.

Han døde 1568 i sit Embeds 30. Aar. –

Hr. Joen den Gamle] Joen den gamle K,B,M1, M2

udi] i K,B,M1,M2

Som] Han K,B,M1,M2

Han døde-Aar] mangler K,B,M1,M2

Kirkebogen må være Luthers Lille Katekismus,

oversat af Peder Palladius, trykt med titlen Enchiridion af Asswerus Kröger i Lübeck 1567 (Lauritz Nielsen 1996, s. 357, nr. 1089).

Citat: "Hr. Joen Lydersøn Færø, ellers kaldet Joen den gamle. Han har i en dansk kirkebog, prentet i Lybek 1567, skrevet sit navn på denne måde: Bogen siger så for sig, Joen Lydersøn ejer mig, han er Sandø sognepræst, han forstår den hellige læst." LZach 355.

[Førsteversionen:]

2. Hr. Joen Joensen Færøe, ellers kaldet Hr. Joen den yngre; han havde en broder navnlig Joen den ældere; denne, dog han med sin broder havde Studeret under Bisperne i Kirkebye paa Færøe og havde valen eller fortrinet, Vilde ej være Præst, der han (som siges) havde seet i Præsteregelen, som har maaskee været Kirke-Ordinantsen; Hr. Joen den yngres Sogne-Præste-aar beregnes til 20 aar.

valen eller fortrinet 'valget eller fortrinsretten (til et embede, frem for sin yngre broder)'

Kirkeordinansen er en lov for kirken efter reformationen, på latin 1537, dansk oversættelse 1539, udvidet i 1542 med regler der især angik præstevalget.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 2.) Hr. Joen Joensen Færøe, af Almuen kaldet: Hr. Joen den Yngre; thi han havde en Broder af samme Navn, som man kaldte Joen den Ældre, hvilken tilligemed sin Broder blev holdt til Studeringer under Bispnen i Kirkebye, og, dog han havde fremfor Broderen Valget, vilde ei være Præst, da han havde seet i Præsteregelen, som maaske har været Kirkeordinantsen; hiins Sognepræstetid var 20 Aar, da han ved Døden afgik 1588. –

Hr. Joen Joensen] Joen Joensen B, Hrr John
Johnsen M2

Joen den Yngre] Joen yngre K,B,M1, John
yngre M2

Joen den Ældre] Hr Joen den ældre K,B,M1,
Hrr John ældre M2

Bispen] Biskopen B

Kirkebye] Kirkebøe K,B,M1,M2

hiins] Hans K,B,M1,M2

Sognepræstetid] Sogne Præste Embede K,B,
M1, Sogne-Præste-Embedstid M2

ved Døden afgik] døde K,B,M1,M2

1588] 1583 K, 1581 B

Citat: "Joen Joensøn Færø, af almuen kaldet Joen den yngre, thi han havde en broder af samme navn, som man kaldte hr. Joen den ældre, hvilken tillige med sin broder blev holdt til studeringen under biskoppen i Kirkebø, og dog han havde fremfor broderen valget, vilde ej være præst, da han havde set i præsteregele, som måske har været kirkeordonnansen. Hans [Joen den yngre] sognepræsteembede var 20 år, da han døde 1581" *LZach* 355.

[Førsteversionen:]

3. Hr. Torluf Gregerssen Færøe; en brav lærd mand og derfor berømt i landet; han var Sogne-Præst her udi 10 aar og forflyt til Østerøe-Kald 1598. Denne Dominus Torluphus kalder somme Hr Tolle, andre Hr. Torlac, andre Hr. Torlof.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 3.) Hr. Torluf Gregersen Færøe, en i de Tider lærd Mand; som her tjente for Sogne-præst 10 Aar, og 1598 blev forflyttet til Østerøe Kald; denne Dominus Torluphus bliver kaldet af Somme: Hr. Tolle, og af Andre: Hr. Torlak.

Torluf] Thorleik K, Thorleif B,M1,M2 (i B mangler Hr foran Thorleif)

her tjente] tjente her K,B,M1,M2

for] som M1,M2

10] i 10 K,B,M1,M2

Torluphus] Thorlaphus K,B,M1,M2

Torlak] Thorlack K, Thorlak B,M1,M2

Citater: "Thorlof Gregersøn Færø, en i de tider lærd mand, som tjente her for sognepræst i 10 år og i 1598 blev forflyttet til Østerø" *LZach* 355. – "Her Thorleik Gregersen Færøe, en i de Tider lærd mand, som tjente her for Sogne Præst i 10 aar og 1598 blev forflyttet til Østerøe Kald, denne Dominus Thorlaphus bliver kaldet af somme Hr Tolle og af andre Hr Thorlack" *HJDebes* 145.

[Førsteversionen:]

4. Hr. Niels Jylland; Guds-Kundskab paa denne ø fik liden forfremmelse i hans 15 aars tiid; thi Han var for lemfældig med ungdommen.
med] mid *ms*.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 4.) Hr. Niels Jylland, en modest, sagtmodig og smuk Mand i sit anbettede Embede, hvilket han forestod 15 Aar; han døde 1613. –
modest,] meget M1,M2
smuk går sikkert ikke på hans udseende, men på hans karakteregenskaber, ligeså II.8 og III.6
15] i 15 K,B,M1,M2

Citater: "Gudskundskab paa denne Ø fik liden Forfremmelse i hans 15 Aars Tid, thi han var for lemfældig mod Ungdommen" *NAnd* 405. – *LZach* 356 refererer vakur maður og spaklyntur efter et håndskrift og citerer "lemfældig mod ungdommen" sikkert efter *NAnd*. – Om *CFNielsens* citat uden kildeangivelse, se indledningen.

[Førsteversionen:]

5. Hr. Jens Schive; Han var først Capellan i Vaagøe, en Mand af besynderlig stor styrke og Manddom, hvilket han, der han i en baad engang var i Havs-nød, viste, i det han eene kaste det for borde, som icke andre 4te vare gode for, og derover frelste sig med folket ind paa en trang Viig Vesten for Sandøe for et forberg, hvorfra folket og han ved liner maatte lade sig opdrage paa 70 favne højde; Hans Senium officii var 35 aar og følgelig døde 1648.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Jens Schive; han var først Capellan i Vaagøe; han var en Mand af stor Styrke og Manddom, hvilket han, der han paa en Baad engang var udi stor Havsnød, udviste, idet han ene kastede det for Borde, som ellers andre Fire ikke vare gode for at udkaste, og derover fik næst Guds Hjelp, frelst sig og Baadsfolket ind paa en trang Viig vestenfor Sandøe under et Forbjerg, hvorfra han og Folket maatte ved Liner lade sig opdrage 70 Favne i Høiden; hans Senium officii var 35 Aar, og hans Dødsdag indfaldt 1648. – Schive] Skive M2

hvilket-udviste] hvilket han udviste der han paa en Baad engang var udi stor Havs Nød K,B,M1 (og M2, der dog i stedet for Havs Nød læser Livs-Fare, nemlig i Havsnød)

det for Borde] det fra Baaden B, for Borde det M2

andre Fire] fire andre M2

ind] mangler K,B,M1,M2

trang Viig] Trangvei B

ved Liner] med Liner K,B, med Line M1,M2

Senium officii 'embedstid'] Senicim-Officii M1,M2

Citat: "en Mand af besynderlig stor Styrke og Manddom, hvilket han, dør han i en Baad en Gang var i Havsnød, viste, idet han ene kastede det for Borde, som ikke andre fire vare gode for, og derover frelste sig med Folket ind paa en trang Vig vesten for Sandø for et Forbjerg, hvorfra Folket og han ved Liner maatte lade sig opdrage paa 70 Favnes Højde" NAnd 405. Når NAnd fortsætter uden citationstegn: Det var Kyndelmisse Nat, Hr. Jens med Folk var i Havsnød, og den Gjov, hvor de søgte Land, kaldes endnu Kyndelmisse Gjov, er kilden hertil ikke ChrDs præstetal. Og når LZach 356 skriver det samme, er hans kilde sikkert NAnd, skønt han har sat det ind i et referat af ChrD.

Jens Schive blev provst, se VIII.5

[Førsteversionen:]

6. Hr. Clement Follerup, som var en ret duelig Prædikant; Han havde mange børn og Gud gav ham ogsaa føde nok til dem; han døde 1688, da han havde forestaaet det Sogne-Præstelige Embede 40 samfælde aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 6.) Hr. Clemen Follerup, en berømt Prædikant; han og hans Hustru avlede sammen 23 Børn, og Gud gav ham dog rundelig Underholdning til dem; han fik et Slag af Fortræd, og døde 1688 i sit 40de Embedsaar. –

Hr.] mangler B

Clemen] Clement K,B, Clements M1,M2

Follerup] Tollerup K,B,M1,M2

Embedsaar] Sogne-Præste-Embeds Aar M1,M2

Citat: "en ret duelig Prædikant" NAnd 409.

[Førsteversionen:]

7. Hr. Peder Follerup eller Færøe; Han havde været en 13 aars gammel civis Academicus og var en ferm Mand i sine sager; der han havde været 31 aar i Sogne-Præste-Embedet, sagde han Verden Farvel Anno 1719.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 7.) Hr. Peder Follerup eller: Færøe; han havde været en 13 Aars gammel civis academicus, og var en ferm Mand i sine Sager; han levede 31 Aar her i Sogne-præsteembedet og døde 1719. –

Peder] Peter M1,M2

Follerup] Tollerup K,B,M1,M2

havde] har K,B,M1,M2

gammel] mangler K,B,M1,M2

civis academicus] Civis-Accademisus M1,M2

en-academicus] *Det må vel betyde at der var gået 13 år fra han blev immatrikuleret på universitetet til han blev sognepræst. Men i så fald er oplysningen forkert: han blev immatrikuleret i 1664, kapellan hos faderen 1670, sognepræst 1688.*

Citat: "Han havde været en 13 Aars gammel civis academicus og var en ferm Mand i sine Sager" NAnd 412.

[Førsteversionen:]

8. Hr. Michel Arrhøboe, en god, smuk og lærd Mand, end og in Mathematicis; han var føed paa Arrøe 1689 af gode ærlige Bønder-folk, gav sig først til bogen 1709, blev dimitteret fra Odense-Skole til Academiet 1715 og ordineret den 10 Maji 1719 til Præste-Embedet her, hvorudi han arbeidede 38 aar og da udsluktes dette lys 1757 omtrent den 3 octobris.

[Andenversionen efter A med varianter fra

K, B, M1, M2:]

- 8.) Hr. Michel Arrhøboe, en god, from og fuldkommen lærd Mand endog in Mathematicis; han var barnføed paa Arrøe 1689 af gode ærlige Bønderfolk, gav sig først til Bogen 1709, blev dimitteret fra Odense-Skole til Kjøbenhavns Academie 1715, og 1719 ordineret til dette Præsteembede, hvorudi han sær flittig arbeidede 38 Aar, og døde denne sande Herrens Tjenere 1757. –

Hr.] mangler B

Arrhøboe] Arrhøboe K,M1,M2, Arebøe B

in Mathematicis 'i matematik'] en Mathematicus 'en matematiker' K,B,M1,M2

Arrøe (= Ærø)] Ærøe M1,M2

ærlige] og ærlige B

38] i 38 K,B,M1,M2

denne] den K,B

og-Tjenere] og han, den sande Herrens Tjener, døde M1,M2

Michel Arrhøboe blev provst, se VIII.15

[Førsteversionen:]

9. Hr. Ulric Christian Røring, som paa Andet aar siden er bleven ordineret hertil, dog icke endnu hidkommen; men kaldet er bleven imidlertid forsynet ved den i Kaldet værende Personel Capellan Hr. Jacob Eisenberg den hæderlige Mand.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 9.) Hr. Ulrik-Christian Røring, som paa andet Aar siden (nu 1759) er bleven ordineret hertil, dog ei endnu hidkommen, men Kaldet er blevet imidlertid forsynet med Gudsord og Sacramenterne ved den i Kaldet værende gode Mand Vice-pastor Hr. Jacob Eisenberg; Gud hjælp ham!

Ulrik] Ulrich B
 Gudsord] Guds B
 hjælp] hielp *K,B,M1,M2*

[Førsteversionen:]

§ III. Om Sogne-Præsterne i Vaagøe-Præstegjæld; af dem holdes for den

[Andenversionen efter A med varianter fra B, M1, M2 :]

§.III. Af de lutherske Sognepræster udi Vaagøe-Præstegjæld holdes for den

den] den første *K,B*, at have været den *M1,M2*

[Førsteversionen:]

1. Hr. Peder, om hvilken der berettes, at han under Vaagøe-land engang med en baad var i livs-fare ved en udhuk eller steenklet, som endnu deraf kaldes Præstetange; Han meenes at have været en 30 aars tiid luthersk Præst og døet anno 1568.

steen-Klet] læsningen usikker; hvis Klet er rigtigt, så = fær. klettur 'klippe'

[Andenversionen efter A med varianter fra *K, B, M1, M2* :]

- 1.) Hr. Peder, som engang paa en Baad under Vaagøeland ved en Udhuk, deraf endnu kaldet Præsttange, var udi yderste Livsfare; han var Sognepræst 30 Aar og døde 1568.

deraf] mangler *K,B,M1,M2*
 30] i 30 *M1,M2*

Citat: "Hr. Peder, som engang på en båd under Vågø land ved en udhuk, endnu kaldet Præsttange, var i yderste livsfare, han var sognepræst i 30 år og døde 1568" *LZach* 354.

[Førsteversionen:]

2. Hr. Haldan, som skal have digtet den Færøeske Søe-Vise: Vi roe til søes i Jesu

navn, etc.; Hans Præste-tiid var ongefær 46 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra *K, B, M1, M2* :]

- 2.) Hr. Haldan; han har digtet den færøeske Søvise: vi roe tilsøes i Jesu-Navn, etc.; han var en gudfrygtig Mand og udi sit 46de Sognepræstelige Embedsaar, men efter Christi Fødsel 1614, hensov i Herren.

etc.] mangler *K,B,M1,M2*

hensov] hensov han *M1,M2*

Citater: "Han har digtet den færøeske Søvise: »Vi ro til Søs i Jesu Navn«; han var en gudfrygtig Mand og udi sit 46de sognepræstelige Embedsaar hensov i Herren" *NAnd* 418f. – "Han har digtet den færøeske søvise: «Vi ro til søs i Jesu navn.» Han var en gudfrygtig mand, og udi sit 46. sognepræstelige embedsår, men efter Christi fødsel 1614, hensov han i Herren." *LZach* 354.

Søvisens tekst ses ikke at være trykt, iflg. Martin Næs, *Føroya Landsbókasavn*.

[Førsteversionen:]

3. Hr. Rasmus Ganterup, som efter en 13 aars tiid i Embedet her, blev forflyt til Østerøe-Kald.

[Andenversionen efter A med varianter fra *K, B, M1, M2* :]

- 3.) Hr. Rasmus Ganterup, hvilken efter en 13 Aars Levetid her i Sognepræste-Embedet blev forflyttet til Østerøe 1627. –

Levetid] Forløb *M1,M2*

her] mangler B

Sognepræste-Embedet] Sognet *K,B,M1,M2*
 Østerøe] Østerøe Præstegjæld *M1,M2*

Citat: "hvilken efter 13 års læretid i sognet blev forflyttet til Østerø 1627" *LZach* 354.

[Førsteversionen:]

4. Hr. Rasmus Sørensen, der fra Suderø blev forflyttet hertil 1627 og levede der efter 14 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 4.) Hr. Rasmus Sørensen, der først var Sognepræst i Suderø; han var 14 Aar i samme evangelisk Embede, og døde 1641 i Kaldet. –
Sognepræst i] Sognepræst udi K,B,M1,M2
han var 14] han 14 K, han var her i 14 M2
i Kaldet] her i Kaldet M2

Citat: "der først var Sognepræst i Suderø, han var 14 Aar i samme evangeliske Embede og døde 1641 i Kaldet" NAnd 420.

[Førsteversionen:]

5. Hr. Oluf Bodelssen Gullands-far; Han var en nidkier mand til Guds Æres forfremelse, og derfor blev ofte af onde mennesker ilde udsværtet; han døde 1681 i sit embedes 40de aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 5.) Hr. Ole Botelsen Gullandsfar; han var en nidkjer Mand for Guds Ære, og derfor blev han ofte forfulgt og ilde af onde Tunger udsværtet; han døde 1681 i dette sit Embedes 40 Aar.

Botelsen] Bartelsen M1,M2

Gullandsfar 'person fra Gotland'

blev-udsværtet] blev ofte forfulgt, og ilde af
onde tunger Sværtet K,B, blev ofte af onde
Tunger svertet og ilde forfulgt M1,M2

Citat: "han var en nidkjær Mand for Guds Ære og derfor blev han ofte forfulgt og ilde af onde Tunger udsværtet; han døde 1681 i dette sit Embedes 40de Aar" NAnd 422.

[Førsteversionen:]

6. Hr. Rasmus Olufssen Færøe, en smuk, ædruelig, redelig og velærværdig Mand; Han døde 1702, da han havde været Sogne-Præst 21 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 6.) Hr. Rasmus Olesen Færøe, en yndig, ædruelig, redelig og velærværdig Mand; han døde 1702, da han havde forrettet Herrens Gjerning som Sognepræst her 21 Aar.

Olesen] O (+ tom plads) B

her] mangler K,B,M1,M2

21] i 21 M1,M2

Citat: "en yndig, ædruelig og velærværdig Mand; han døde 1702, da han havde forrettet Herrens Gjerning som Sognepræst her 21 Aar" NAnd 423.

[Førsteversionen:]

7. Hr. Niels Aagaard, som efter 4re aars forløb døde i Embedet 1706.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 7.) Hr. Niels Aagaard, som efter 4 Aars Arbejde i Guds-Høst døde 1706. –
Aagaard] Augaard K,M1,M2

[Førsteversionen:]

8. Hr. Peder Arboe, som faldt engang i en svar sygdom og raserie, og kom sig derpaa noget igien, da han var kommen i dette Embede; men nogen tiid derefter begyndte raseriet igien og forøgttes saa, at han derover forløb sig saa yderlig i skiildsord og embeds forretninger, at han, da han havde været Præst i 10 aar, blev afsat ved dom, som blev fældet over ham her paa Præste-Moedet d. 12 Junii

1716; dog blev siden Ham et aarlig tillæg
tillagt af Kaldet til livsophold hans leve-
tiid, som løb siden hen til en 40 aars tiid.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 8.) Hr. Peder Arboe; han faldt engang, da
han var kommen her i Kaldet, udi en svar
Sygdom og Raserie, og kom sig derpaa
Noget; men nogen Tid derefter begyn-
dte Svagheden i Hovedet eller Raseriet
igjen, og forøgtes saa, at han derover
forløb sig saa yderlig med Skjældsord og
Forseelser i Embedsforretninger, at han,
da han havde betjent dette Herrens Em-
bede udi 10 Aar, blev derfra removeret
ved en Præstemodedom i Thorshavns
latinske Skole, afsagt den 12te Juni 1716;
dog blev ham siden et aarligt Tillæg
tilstaaet udaf Kaldet til Livsophold hans
Levetid, som siden den Tid løb hen til en
40 Aars Tid. –

Peder] Peter M1

Arboe] Arbøe K,M1,M2, Areboe B

da] efter at M2

her i] her udi K,B, her til M1,M2

svar] mangler B

Embedsforretninger] Embedets Forretninger
B

Præstemodedom] Præste Mødedom B,M1,
M2

i-afsagt] afsagt i Thorshavns latinske Skole
K,B, M1,M2

ham] Han K, mangler M2

tilstaaet] tillagt K,B,M1,M2

hen til] hen K,B,M1,M2

Citat: "Han faldt en Gang, da han var kommen
her i Kaldet, udi en svar Sygdom og Raseri og
kom sig derpaa noget, men nogen Tid der-
efter begyndte Svagheden i Hovedet eller
Raseriet igjen og forøgtes saa, at han derover

forløb sig" NAnd 424.

[Førsteversionen:]

9. Mag. Hr. Anders Suurland, hvis embeds
tiid var 18 aar; og hans dødstiid indfaldt
1734; han var en ret Guds Mand.
hans dødstiid] *rettet fra døden, men læsnin-
gen usikker*

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 9.) Mag. Hr. Anders Suurland; han var en
stille Gudsmænd; 18 Aar arbeidede han
her i Ordet og Lærdommen, og døde
1734. –

Mag. Hr.] Hr Magister K,B,M1,M2

Anders] Andreas B

18] i 18 K,B,M1,M2

her] mangler K,B,M1,M2

[Førsteversionen:]

10. Hr. Hans Svabonius, en sær opbyggelig
lærere for ungdommen, som nu 1759
har været ved denne sted Sogne-Præst
25 aar og endnu lever.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 10.) Hr. Hans Svabonius, en sær flittig og
paadrivende Guds Mand for Ungdom-
men; 25 samfulde Aar ere nu, 1759, for-
løbne af hans Sognepræsteaar ved den-
ne Sted; hvortil Gud legge flere!

Guds] mangler K,B,M1,M2

Sognepræsteaar] Sogne-Præste-Embedsaar
M2

[Førsteversionen:]

§. IV. Om de lutherske Præster udi Norder- Strømøe-Præstegjeld; her er den

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

§.IV. Udi Norderstrømøe Præstegjæld bliver af lutherske Sognepræster den

Norderstrømøe] Nordstrømøe K,B,M1,M2
bliver-Sognepræster] har der af Lutherske-
Sogne-Præster været M1,M2

[Førsteversionen:]

1. Hr. Peder Lyderssen Færøe; der han reiste til lands fra Thorshavn til Qvivig engang, da faldt han ud af en høj backe paa fjeldet ned i en dahl, og døde, hvilken dahl endnu deraf kaldes Lyderssens skahr; han var en semisecularis i Sogne-Præstelige Embedet o: 50 Aar gammel Sogne-Præst; han døde omtrent 1588.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 1.) Hr. Peder Lydersen Færøe, hvilken, da han 1588 reiste tillands fra Thorshavn over til Qvivig, faldt ud af en høi Bakke paa Fjeldet ned i en Dal og døde; hvilken Dal deraf endnu kaldes: Lydersens-Skår; denne Præstemand var en Semisecularis in hoc officio o: 50 Aars gammel Sognepræst. –
Peder] Peter M1,M2
Bakke] Brekke B, Brække M1,M2 (= fær. brekka); se denne udgaves indledning
Skår] Skahr K, Skaar B, Skam M1,M2; øjensynlig gengiver førsteversionen og A og K det færøske ord skarð, men B (og LZach) ordets danske oversættelse skår; Skam M1,M2 må vel skyldes fejllæsning. Om dette stednavn og tilknyttede sagn, se Marjun Simonsen 1994; se også Gregoriussen 1928/1984, s. 73.
Semisecularis in hoc officio 'halvhundredårig i dette embede'] forskellige forvanskninger i K,B,M1, M2
o:] mangler K,B,M1,M2
Aars] Aar K,B,M1,M2

Citat: "hvilken, da han rejste til lands fra Thors-havn til Kvivig, faldt ud af en høj brekke på fjældet ned i en dal og døde, hvilken dal der-af endnu kaldes Lydersøns skår" LZach 349.

[Førsteversionen:]

2. Hr. Anders Henricssen, hvilken, der han engang var for Vaagøe-Præst i Myggenæss, kom til at ligge Veir-fast der samme-steds en lang tiid og samme-tid skal have Componeret den Færøeske Psalme: Natten nu forgangen er, og dagen igjen kommen, etc.; dennes Embeds aar var 20 aar, da han døde.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 2.) Hr. Anders Henriksen; denne Mand, der han engang var i Mygenæss for Vaagøe-Præst, kom han til at ligge der en lang Tid veirfast, og samme Tid compo-nerede den færøeske Psalme: Natten nu forgangen er, og Dagen igjenkommen o. s. v.; hans Embedsaar beløb til en 20 Aar, da han døde 1608. –
Hr. Anders] Anders K, Andreas B
Henriksen] Hendrichsen K,B, Hendriksen M1, Henderiksen M2
i] til K,B,M1,M2
kom han] kom M2
o. s. v.] mangler K,B,M1,M2
beløb] beløb sig K,B,M1,M2
en 20] 20 M1,M2

Citater: "Der han en Gang var for Vaagø Præst i Myggenæs, kom han til at ligge vejrfast der sammesteds en lang Tid, og samme Tid skal han have komponeret den færøeske Salme: »Natten nu forgangen er, og Dagen igjen kommen«; dennes Embedstid var 20 Aar, da han døde" NAnd 373. – "Denne mand, der han engang var på Myggenæs for Vågø prest,

kom han til at ligge der en lang tid vejrfast og samme tid komponerede den færøske salme: «Natten nu forgangen er og dagen igenkommen» LZach 349.

Den nævnte salme ses ikke at være trykt, iflg. Martin Næs, Føroya Landsbókasavn. Man kan gætte på at den var inspireret af Hans Christensen Sthens morgensalme, Den mørke nat forgangen er.

[Førsteversionen:]

3. Hr. David Færøe; om ham fortælle de gemeene her i landet pudseerlige historier, hvilke ere ej værd engang papirs spille, siden man klarlig mærker, at de har samlet alle historier sande og u-sande om de Romman-Catholske geistlige og appliceret dem paa denne Mand; han blev Sogne-Præst 1608 og derfra døde 1641.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 3.) Hr. David Joensen Færøe; om ham fortælle endeel Folk her i Landet pudseerlige Historier, hvilke ere ei værd at anføre, efterdi man kjendelig mærker, at disse Folk har faaet sanket sammen en Hob gammelt Sagn og Historier, sande og usande, om de fordom herværende romancatholske Geistlige og ført dem alle alene hen paa denne gode Mand; han var Sognepræst og Sjelesørgere 33 Aar og døde 1641. –

Joensen] Jenssen K, Jensen B,M1,M2

sanket] samlet K,B,M1,M2

herværende] her i Landet værende K,B,M1,

M2

Geistlige] Gjestlige M1, Gjestlige M2

og ført] anført rettet til og ført K

alene hen] over M2

Citater: “Om ham fortælle en Del Folk her i Landet pudserlige Historier, hvilke ere ej værd at anføre, efterdi man kjendelig mærker, at disse Folk har faaet sanket sammen en Hob gammelt Sagn og Historier, sande og usande, om de fordom herværende roman-katolske Gejstlige og ført dem alle alene hen paa denne gode Mand” NAnd 374. – “Disse folk har fået sanket sammen en hob gammelt sagn og historier, sande og usande, om de fordom herværende romerskkatolske gejstlige og ført dem alle alene hen på denne mand” LZach 350. – “Hr David Jenssen Færøe, om ham fortæller endeel Folk her i Landet Pudseerlige Historier, hvilke ere ey værd at anføre efterdi man kiendelig mærker at disse Folk har faaet samlet en Hob gammelt Sagn og Historier, sande og usande om de fordom heri Landet værende Roman Katolske geistlige anført dem alle allene her paa denne gode mand, han var Sogne Præst og siele sørger 33 aar og døde 1641” HJDebes 146.

[Førsteversionen:]

4. Hr. Peder Hansen Lund; da han havde været en 8te aars tiid i Kaldet, blev han kæd deraf og efter ansøgning forflyttet til Norge.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 4.) Hr. Peder Hansen Lund; da denne Mand havde været her en 8 Aars Tid Sognepræst, blev han kjæd deraf, og paa Ansøgning forflyttet til Norge til et bedre Kald. –
 en 8 Aars Tid Sognepræst] Sogne Præst en 8 aars tiid K,B,M1,M2

[Førsteversionen:]

5. Hr. Joen Michelsen Færøe, som fik Præstesædet forflyttet fra Kielnæss til Qvivig, hvor Præstegaarden nu skal være; 16 aar var han Præst og døde 1665.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Joen Michelsen Færøe; han fik Præstesædet forflyttet fra Kjelnæss til Qvivig; han forblev en troe Sognepræst 16 Aar og døde 1665. –

Joen] John M2

forflyttet] flyttet K,B,M1,M2

han forblev] og Han forblev K,B,M1,M2

en] en en B

16] i 16 M1,M2

døde 1665] 1665 døde han K,B

Citat: "Hr Joen Michelsen Færøe, han fik Preste Kaldet flyttet fra Kielnæss til Kvivig, og han forblev en troe Sogne Prest 16 aar og 1665 døde han" *HJDebes* 148.

[Førsteversionen:]

6. Mag. Hr. Gregers Varde: han blev promoveret til gradum Magisterii 1690; han var en sindrig, lystig og skiemtsom Mand; han døde 1704 i sit 39te Præste-aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 6.) Mag. Hr. Gregers Varde, som til Gradum Magisterii 1690 blev promoveret; han var en sindrig, lystig og skjemtsom Mand; han døde 1704 i sit 39te Sognepræste-Aar.

Mag. Hr.] Hr. Mag: K,B, Hrr Magister: M1,M2
Gradum Magisterii 'magistergraden'

Sognepræste-Aar] Sogne-Præste-Embedsaar
M2

Citat: "en sindrig, lystig og skjemtsom Mand"
NAnd 378.

Gregers Varde blev provst, se VIII.11

[Førsteversionen:]

7. Hr. Christopher Müller; da han en lang tiid havde været her Capellan, blev han 1704 Sogne-Præst og en 6 aars tiid, før han døde 1721, var han tillige Vice-Provst, og døde 1721.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 7.) Hr. Christopher Müller, som for en lang Tid havde været Capellan, og blev 1704 Sognepræst; tilsidst var han og tillige en 10 Aars Tid Vice-Landprovst og døde 1721, da han havde været 17 Aar Sognepræst. –

Müller] Møller K,B,M1,M2

for] først K,B,M1,M2

[Førsteversionen:]

8. Hr. Anders Ottessen, hvis tiid i den stand var 2 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 8.) Hr. Anders Ottesen, hvis Embedstid var kuns 2 Aar; thi han døde 1723. –

Anders] Andreas B

1723] *mangler* K,B

[Førsteversionen:]

9. Hr. Anders Dam; Han var Præst i 4 aar; hans Enke giftede sig med en bonde ved Siou i Collefjord; hun var barnføed i Kiøbenhavn.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 9.) Hr. Anders Dam, hvis Embedstid var dobbelt imod næste Antecessor, han døde 1727.

Anders] Andreas B

næste Antecessor 'nærmeste forgænger'] for-
skellige forvanskninger i K,B,M1,M2

[Førsteversionen:]

10. Hr. Oluf Vang, som er en troefast og op-
rigtig Herrens tienere; han lever nu 1759
i sit 32te Embeds-aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 10.) Hr. Oluf Hansen Vang; denne trofaste og
oprigtige Herrens Tjenere lever endnu
1759 i sit 32te Sognepræste-Embedsaar
her ved Steden; Gud gjør endnu hans
Dage mange og gode iblandt os!
gjør] gjøre K,B,M1,M2

Citat: "den trofaste og oprigtige Herrens Tiener"
HJDebes 158.

[Førsteversionen:]

**§.V. Om Præsterne i Thorshavn eller Syder-
Strømøe-Præstegjæld, hvor man finder til
den**

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

**§.V. Af Sognepræsterne, nemlig de luther-
ske, udi Thorshavn eller Sydstrømøe-Præs-
tegjæld, er opsøgt til den**

Sognepræsterne] Sogne Præster K,B

Af-lutherske] Af Lutherske Sognepræster
M1,M2

Præstegjæld] mangler K,B

opsøgt] opsagt K

den] den første K,B, at have været den M1,
M2

[Førsteversionen:]

1. Hr. Morten, hvis embeds tiid var paa en
40 aars tiid; han skal have døet det aar
1578.

[Andenversionen efter A med varianter fra

K, B, M1, M2 :]

- 1.) Hr. Morten; han var her Sjælesørgere 40
Aar og døde 1578. –

1.)] mangler K

40] i 40 M1,M2

[Førsteversionen:]

2. Hr. Christian Morsing; han levede i dette
embede 50 aar, og opnaaede i Verden en
Alder af næsten 100 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 2.) Hr. Christian Morsing, som havde 50 Aar
dette Præstekald; han døde næsten
Hundrede Aar gammel 1628.

som] han K,B,M1,M2

50] i 50 M1,M2

han] og K,B,M1,M2

1628] mangler B

Citat: "han levede i dette Embede 50 Aar og
opnaaede i Verden en Alder af næsten 100
Aar" NAnd 385.

Christian Morsing blev provst, se VIII.4

[Førsteversionen:]

3. Hr. Hans Rasmussen Færøe, som bygde
Reine-gaard i Thorshavn til en Præste-
gaard, hvilken Stedets Præster, den eene
efter den anden, tilkiøbte sig, indtil Hr.
Torsted, som ej vilde kiøbe den; denne
Sogne-Præst var i embedet 23 aar og
døde 1651.

[Andenversionen efter A med varianter fra
K, B, M1, M2 :]

- 3.) Hr. Hans Rasmussen Færøe, som bygde
Reinegaard i Thorshavn til en Præsteresi-
dents, hvilken Stedets Præster, den ene
efter den anden, stedse tilkjøbte sig, ind-
til Hr. Thorstæd, der ei vilde kjøbe den;
Hr. Hans Rasmussen [havde] forestaaet

dette Aandsens Embede 23 Aar, da han døde 1651. –

en] mangler M2

der] som M1,M2

Hans (anden forekomst)] mangler K,B,M1,M2

havde] har da A, havde K,B,M1,M2

dette] mangler B

Aandsens] Naadsens B,M1,M2; se denne udgaves indledning

da] mangler B

Citat: "Hr Hans Rasmussen Færøe, som byggede Reinegaard i Thorshavn til en Præste Residents, hvilken Stedets Præster den ene efter den Anden stedse tilkjøbte sig, indtil Hr Thorsted der ey vilde købe den, Hr Rasmusen havde forestaaet dette Aandsens Embede 23 Aar, der han døde 1651" HJDebes 148.

Hans Færøe blev provst, se VIII.6

[Førsteversionen:]

4. Mag. Hr. Lucas Debes; han udgav i trykken 1673 den bog kaldet Kongl. Majestæt, og den færøeske beskrivelse, kaldet Færoa reserata; han var Sogne-Præst 24 aar og 1675 døde.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 4.) Mag. Hr. Lucas Debes; 1673 udgav han til Trykken de Bøger: Kongelig Majestæt og Færoa reserata eller færøeske Beskrivelse; denne brave Mand levede 24 Aar Sognepræst, og døde her i Kaldet Anno 1675.

–
Mag. Hr.] Hr Mag: K,B, Hrr Magister: M1,M2

1673 udgav han] han udgav 1673 M1,M2

Færoa] Færoa K, Færøe B, Færaa M1,M2

og døde] døde K

Anno] mangler M2

Lucas Debes blev provst, se VIII.8

[Førsteversionen:]

5. Hr. Gregers Færøe, som forestoed Embedet udi 16 aar og døde i samme Embede; i hans tiid 1678 blev Hafnen røvet af franske Søe-røvere.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Gregers Færøe, som 1678 tilligemed alle Andre her i Thorshavn blev af franske Sørøvere berøvet; 16 Aar var ham dette Ministerium betroet: 1691 døde han derfra. –
1691] og 1691 M1,M2

[Førsteversionen:]

6. Mag. Hr. Christian Fers; han fik Magister-Graden 1700 og 1711 døde, da han havde været her Præst 20 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 6.) Magist. Hr. Christian Fers; 1700 fik han Magistergraden; 1709 saae han stor Ynk paa Thorshavn 1703, hvorudi Folket blev ynkeligen udryddet ved Børnekopper af Medicis variolas kaldede; denne Syge er ei gængse her i Landet, men den blev Landet paaført ved et Skib; denne Syge dræbte her i Landet Folk for Fode, som den slemmeste Pest; denne gode Mand maatte da i denne Elendighedstid selv bære Vand og Tørv til Huusbehov; han døde 1711 i sit Embeds 20. Aar. –

Magistr. Hr.] Hr Mag: K,B, Hrr Magister: M1,M2

1700 fik han Magistergraden] han fik Magistertergaarden Anno 1700 M1,M2

1709] og 1705 og 1709 M1,M2

1703 eller 1708 (skrevet med små tal)] 1705

K, 1700 B, mangler M1,M2 (men tom plads i M1)

Folket] Kaldet M1,M2
 udryddet] nær udrydet M1,M2
 af-kaldede 'af læger kaldet variolas (= børne-
 /små-)kopper'
 ved et] med et K,B,M1,M2
 dræbte] dræber K,B,M1,M2
 slemmeste] sleste B
 til] til sit K,B,M1,M2

Christian Fers blev provst, se VIII.12

[Førsteversionen:]

7. Hr. Peder Færøe, en sand Guds Mand i Embede og Christendom; i Hans tiid blev Rectoratet 1722 separeret fra Syder-Strømøes-Pastorat; og siden har været i Thorshavns-latinske Skole Følgende Rectores: Hr. Gregers Christopherssen Müller, Hr. Jens Fers, Hr. Morten Færøe der 1743 [] Aprili dømt af Moedet her fra sit Embede, Hr. Peder Debes, Hr. Gregers Müller den anden af det navn, som endnu 1759 lever og er næstmeldte Fromme Præstes Søn og ligner tilmed i Godhed og fromhed sin meget gode Fader, som levede Sogne-Præst 16 aar og ved døden afgik 1727.

der] er en tilføjelse, men verbet blev er ikke tilføjet

[] læsningen usikker, måske m = mense 'i (april) måned';

Det i førsteversionen der svarer til Rectoratet-immediate i andenversionen, står allersidst i håndskriftet.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 7.) Hr. Peder Færøe, en from, ingenieus og stille Mand, ja en god Gudsmand; Rectoratet ved den færøeske latinske Skole forestod han 11 Aar tilligemed Kaldet; thi det har siden Biskopens, Hr. Jens Ri-

bers Afreise været besørget af Havnepræster mediate og immediate; men, siden Thorshavns Menighed tilvoxte saa meget, kunde umuelig begge Embederne betjenes vel af Een med vedbørlig Fliid og Frugt; hvorfore Hr. Peder Færøe, en Mand af sund Fornuft og reen Hensigt fik Pastoratet reent separeret fra Rectoratet 1722, siden hvilken Tid, af Rectores herved constituerede, blev den ingenieus 'sindrig'] forskellige forvanskninger

i K,B, mangler M1,M2

ja en god Gudsmand] mangler K,B,M1,M2

den færøeske] Thorshavns K,B,M1,M2

11] i 11 K,B,M1,M2

thi det] samme (dvs rektoratet) K,B,M1,M2

har] mangler B

mediate og immediate 'middelbart' (dvs ved stedfortræder, nemlig en kapellan) og 'umiddelbart' (dvs personligt)

Een] en mand K,B,M1,M2

vedbørlig] behørlig K,M1,M2, behørlig B

den] den 1. B, den første M1,M2

[Fortsat andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 8.) Hr. Gregers Christophersen Müller, som blev beskikket til Rector 1722 og døde 1725.

8.)] 1.) K, mangler B; både K og B bruger i det flg. hebraiske bogstaver ligesom A; her og i det flg. bruger M1 og M2 latinske små bogstaver i stedet for de hebraiske

Müller] Møller K,B,M1,M2

- 2.) Hr. Jens Christiansen Fers, en dygtig Mand; han kom til Rectoratet 1726 og døde 1732.

Christiansen] Christian K,B

- λ.) Hr. Morten Mortensen Færøe; han fik sit Bestallingsbrev 1733 og 1743 blev han ved en Modedom her i Havnen, for sit Fylder, dømt fra sin Bestilling.

Bestallingsbrev] Bestillingsbrev M1,M2
Modedom] Møde Døm B, Modedom M1,
M2

Citat: "1743 blev han ved en Mode Dom her i Havnen for sit Fylder dømt fra sin Bestalling" *HJDebes* 99

- τ.) Hr. Peder Jacobsen Debes, en munter og geistrig Mand; hvis Embedstid begyndte 1743 og endte ved hans Død 1751. – og geistrig] mangler B, og gjeistrig M1,M2

Citat: "Han var en munter og gejstrig mand" *HJDebes* 100 og 156.

- π.) Hr. Gregers Pedersen Müller, en rettelig lærd Mand; han blev konstitueret til Rector ved denne Skole 1752, og endnu 1759 lever med Ære i dette Embede; denne her itzige Rector er næstmældte Hr. Peder Færøes, den fromme Præstes Søn, og ligner i Sind og Sæder, Spagfærdighed og Fromhed sin i Graven rosværdige Fader.

Müller] Møller K,B,M1,M2

han] som K,B,M1,M2

itzige 'nuværende'] itsige K,B, at sige M1,M2

næstmældte] næstbemældte M2

Peder] mangler B

i Graven] i Graven hvilende M2

Fader] Fader; Herren velsigne og bevare ham
M1,M2

Citat: „Hr Gregers Pedersen Møller, en Rettelig Lærd mand, som blev Konstitueret til Rector ved denne Skole 1752, og endnu 1759 lever med ære i dette Embede, denne ...? Rector, er ... Hr Peder Færøes den fromme Prestes

Søn, og ligner i Sind og Sæder, Sprogfærdighed og Fromhed, sin i Graven rosværdige Fader." *HJDebes* 108

[Fortsat andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

NB. Samme Hr. Peder Færøe tjente Guds Menighed som Sognepræst i Thorshavn 16 Aar, og døde i samme Christi Embede 1727.

–

NB.] mangler K,B,M1,M2

som] og var K,B,M1,M2

Citat: „Samme Hr Peder Færøe tjente Guds menighed og var Sogne Prest i Thorshavn 15 Aar og døde i samme Christelige Embede 1727." *HJDebes* 108

[Førsteversionen:]

8. Hr. Christian Thorstæd; han havde været Ride-fogde nogen tiid i Jylland; han var en god Jurist og døde 1744.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 8.) Hr. Christian Thorstæd; han havde været Ridefoged nogen Tid i Jylland; han var in jure en viis og vittig Mand, og døde 1744 i sit 17de Embedsaar. –
jure] Jura K,B,M1,M2
17de Embedsaar] sit Embedes 17. Aar B

[Førsteversionen:]

9. Hr. Johan Henric Veyhe, som hertil blev forflyt fra Suderø 1745 og lever endnu 1759 i sit høye og hellige Embede, til hvis ret opbyggelige førelse Gud altid styrke ham.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 9.) Hr. Johan-Henrik Veyhe; han blev fra Suderø forflyt herhid 1745, og har nu

1759, været Sognepræst her, paa det 15de Aar; Gud styrke denne gode Mand til sit høie Embedes retskafne og lykkelige Førelse! –

Henrik] Henric K, Henrich B, Henderik M1, M2

forflyt herhid] forflyttet hertil K,B,M1,M2

det] *mangler* M2

denne] den K,B,M1,M2

lykkelige] Lydelige B

vende; denne store Mand stod i Evangelii Tjeneste her i Kaldet 30 Aar og døde 1568; hvilket hans Dødsaar Nogle vil sætte itvivl, menende at han dette Aar blev forflyt til et andet Kald i Norge. –

Øgenavnsviis] og Norviis K,B,M1,M2

rægende] Regende K,B, regende M1,M2 =

fær. rekandi

denne] den B

Evangelii] Evangelisk B

30] i 30 K,B,M1,M2

Heine Hauregster blev provst, se VIII.1

[Førsteverionen:]

§. VI. Om Østerø-Præstegjelds Sogne-Præster; af dem er den

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

§.VI. Af Østerø Præstegjelds lutherske Sognepræster er den

Østerø] Østerøes B

Af-den] Af Lutherske Sognepræster i Østerø Præstegjæld har der været den M1,M2

[Førsteverionen:]

1. Hr. Heine Hauræge eller Hauregster, saa Øgenavnsviis kaldet, fordi han kom til Færøe rægendis 3: som et Vrag driven- des, formedelst ont Væir over Havet, fra Norge i en baad; denne store mand siges at have været Sogne-Præst 30 aar her i Kaldet, og siden forflyt til et andet Kald i Norge 1568, hvilket sidste somme sætte i tvivl.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 1.) Hr. Heine Hauræge eller Haurægster, saa Øgenavnsviis kaldet, fordi han kom paa en Baad fra Norge til Færøe, formedelst paakommende stærk Stormvind, over Havet rægende, det er: som et Vrag dri-

[Førsteverionen:]

2. Hr. Eiden, som somme kalde Hr. Oiden. Han siges at have været velsignet med mange børn, og dog blev denne velsig- nede mand for sin store Gavmildhed kaldet fattig mands Ven; han døde 1598 og altså har været 30 aar Sogne-Præst.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 2.) Hr. Eiden, af Somme kaldet: Hr. Oiden; hand var begavet med mange Børn, og dog, for hans sær store Gavmildheds Skyld, blev kaldet fattig Mands Ven; hans Embeds Alder var 30 Aar, da han døde 1598. –

Hr. Oiden] Øiden K,M1,M2, Oiden B

med] *mangler* K

for hans] for sin M1,M2

sær] *mangler* K,B,M1,M2

Gavmildheds] gavmilds K

Alder] aar K,B,M1,M2

Hr. Eiden blev provst, se VIII.2

[Førsteverionen:]

3. Hr. Torluph Færøe; som blev herhid for- flyttet fra Sandøe, og levede her en be- rømmelig Sogne-Præst trende gange 9

aar og døde det aar 1625.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 3.) Hr. Torluf Færøe; han blev forflyttet fra Sandøe herhid, og efter 3 Gange 9 Aars Forløb døde han Sognepræst 1625 i dette Kald. –

Torluf] Thorleif K, Thorluf B, Jorluf M1, M2

Færøe] Færøe, eller Thorleif, ogsaa kaldet:

Tolle eller Torlak M1, M2 (jf. II.3)

herhid] hertil M2

Citat: "Hr Thorleif Færøe, han blev forflyttet fra Sandøe hertil, og efter 3 gange 9 aars forløb, døde han. Sognepræst 1625 i dette Kald" HJDebes 145.

Torluf Færøe blev provst, se VIII.3

[Førsteversionen:]

4. Hr. Gabriel Torluphssøn Færøe, hvilken forgik 1627 med folk og baad paa Flæserne, der ligge lige over for Præstegaarden Næs i fiorden, da han i taag-Vejr fra Thorshavn vilde fare hjem til Præstegaarden og var derover kuns Sogne-Præst 2 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 4.) Hr. Gabriel Torlufsen Færøe, hvilken 1627 forgik i taaget Veir, da han fra Thorshavn vilde fare til sit Hjem: Næs-Præstegaard, og det med Folk og Baad paa Fjorden ved Fleserne, der ligge ligeoverfor samme Præstegaard; og var han derover kuns Sognepræst tvende Aar. –

Torlufsen] Jorlufsen K, B, M1, M2

1627] 1727 B

Fleserne (fær. Flesjarnar 'skærene')] Flirsirne B tvende] 2 M1, i 2 M2

Citater: "hvilken 1627 forgik i taaget Vejr, da han fra Thorshavn vilde fare til sit Hjem, Næs

Præstegaard, og det med Folk og Baad paa Fjorden ved Fleserne, der ligge ligeoverfor samme Præstegaard og var han derover kun Sognepræst i 2de Aar" NAnd 414. – "hvilken forgik i taaget Vejr, da han fra Thorshavn vilde fare til sit Hjem, Næs Præstegaard, og det med Folk og Baad paa Fjorden ved Fleserne, der ligge ligeoverfor samme Præstegaard, og var han derover kuns Sognepræst i 2de Aar" HJDebes 146.

[Førsteversionen:]

5. Hr. Rasmus Ganterup, der tilforn var Vaagøe-Præst; Han troede alt, hvad den gemeene Mand fortalte, og derover blev gantvuren, negligent og for lemfældig i Embedet. Han havde været her Sogne-Præst 9 aar, døde 1636.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Rasmus Ganterup; han var tilforn Vaagøepræst; denne Mand troede Alt, hvad ham blev fortalt af den gemene Mand, og derover forfaldt til at være noget gantvuren, negligent og for lemfældig i Embedet; hans Tid var her 9 Aar og endtes ved hans Død 1636. –

han] som K, B, M1, M2

Vaagøepræst] Vaagøes Sogne Præst K, B, M1, M2

gantvuren] iflg. ODS 6.693 betyder gant(e)vorn 'fuld af narrestreger'

negligent] forskellige forvanskninger i K, B, M1, M2

endtes] endte M1, M2

Citat: "Denne Mand troede alt, hvad ham blev fortalt af den gemene Mand og derover forfaldt til at være noget gantvuren, negligent og for lemfældig i Embedet" NAnd 414.

[Førsteversionen:]

6. Hr. Peder Hellesen Viborg, som havde været Østringernes Sogne-Præst 43 aar med frugt, Ære og Berømmelse; udi sine tvende giftemaal gav Gud ham 21 Børn; Sognepræstelige Embedet forestoed han udi 43 aar og døde 80 aar gammel 1679. NB Franserne havde og engang røvet fra ham paa Præstegaarden 1678.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 6.) Hr. Peder Hellesen Viborg; han led stor Fortræd 1678 af de franske Sørøvere; Gud gav ham i hans tvende Giftermaale 21 Børn; af denne Stamme har man nu de fleste bedste Familier her i Landet; denne gode Guds-Mand har været Østeringernes Sognepræst 43 Aar, og døde 1679, gammel 80 Aar. –

af denne-nu] af dem nedstammer her B de fleste bedste] de fleste og bedste K,M1, M2, de bedste og fleste B

har været] var M1,M2

Østerøingernes] Østerøernes K, Østerøes B, M1,M2

43 Aar] 43 B, i 43 Aar M2

Citat: "Han led stor Fortræd af de franske Sørøvere; Gud gav ham i hans tvende Giftermaal 21 Børn; af denne Stamme har man nu de fleste bedste Familier her i Landet; denne gode Mand har været Østringernes Sognepræst i 43 Aar med Frugt, Ære og Berømmelse og døde 1679, gammel 80 Aar" NAnd 414f.

Peder Viborg blev provst, se VIII.9

[Førsteversionen:]

7. Mag. Hr. Jacob Klinte, forhen Suderingernes Sogne-Præst; han kom hertil 1679,

toeg Magister-graden 1691 og døde 1700, da hand holdt sit Vand for længe hos sig i et selskab.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, B, M1, M2:]

- 7.) Mag. Hr. Jacob Klinte; han kom fra Suderø hertil 1680; tog Magistergraden 1691, og døde 1700 af sit eget Vand, som han under et Selskabsmaaltid holdt for længe hos sig; denne lærde Mand var i levende Live altid af en lystig Humeur og Sognepræst ved denne Sted paa 21de Aar. –

Mag. Hr.] Hr Mag: K,B, Hrr M1,M2

I navnet Jacob Klinte tilføjet, vist med samme hånd: Christiansen] Christiansen M1,M2

Magistergraden] Magistergaarden og blev Magister M1,M2

var i] *herefter er ikke skrevet mere i B* en lystig] et lystigt K,M1,M2

Citat: "af sit eget Vand, som han under et Selskabsmaaltid holdt for længe hos sig; denne lærde Mand var i levende Live altid af en lystig Humør" NAnd 417.

Jacob Klinte blev provst, se VIII.10

[Førsteversionen:]

8. Hr. Anders Lemvig; da han havde været Capellan til Østerø 9 aars tiid, blev han Sogne-Præst 1700 paa denne sted; i hans alderdom havde han Hr. Jesper Løve, der siden blev Sogne-Præst til Vallen[s]bech i Sjælland, til Commminister i embedet en 7 a 8 aars tiid, og derefter Hr. Christen Diurhuus 5 aars tiid. Han var dimitteret fra Kiøbenhavns Skole og salvet med sale sapientiæ et vino lætitæ; i hans Sognepræste-tiid prædikede studiosi Theologiæ og følgelig han præliminare i Regentz-Kirken; i hans Sognepræste-aar

blev Confirmationen allerførste gang paa denne øe holdet ved Hr. Christen Diurhuus om Michaelis tiid 1737 i Eydes Kirke; Han var 84 aar gammel da han døde 1742.

sale sapientiae et vino lætitiae betyder 'visdommens salt og glædens vin'

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2:]

- 8.) Hr. Anders Lemvig; han havde frekventeret Kjøbenhavns latinske Skole; han har holdet præliminair Prædiken i Regentskirken; da han havde været Capellan her udi 9 Aar, blev han Sognepræst 1700; 2 franske Præster af et Skib her under Landet fornøjede sig i hans Færdighed med at tale Latin; han var meget plaget af den Syge Hernia, egentlig kaldet Enteroccele, som hans vanskelige Sognereiser her i Kaldet havde iblandt Andet givet ham tilsidst at bide paa; i hans Alderdom og Afmattelse havde han Hr. Jesper Løve (siden Sognepræst til Vallensbæk i Sælland) til Comminister en 8 Aars Tid, og derefter Hr. Christen Djurhuus 5 Aars Tid; 1737, i denne Sognepræstes Tiid blev førstegang paa denne Øe udi Eideskirke, den for Ungdom[men] og Andre opbyggeligen anordnede Confirmation ved Hr. Christen Djurhuus om Michaelistiden med nogle unge Personer fornøieligen holden; denne lærde Hr. Lemvig har staaet i Christi Tjeneste som Sognepræst, og døde 1742. –

han havde] som havde K,M1,M2

frekventeret] hyeqventeret M1, syeaventeret M2

har] havde K,M1,M2

her udi] herudi i M2

fornøjede sig i] forundrede sig over K,M1,M2

med at tale Latin] i at tale latinen K, i at udtale Latinen M1,M2

Hernia betyder 'brok', Enteroccele 'tarmbrok' Enteroccele] Enterocela M1,M2, Entorocela K egentlig kaldet] kaldet egentlig M1,M2

paa; i hans Alderdom og Afmattelse] paa i hans Alderdom; og af Mattelse M1,M2

Comminister betyder 'hjælpepræst'

5] en 5 K,M1,M2

Ungdommen] Ungdom-doen ? A, ungdommen K,M1,M2

Michaelistiden] Michaelis tider K, Michels-tiden M1, Mikelstiden M2

Efter Tjeneste tilføjet over linjen: 46 Aar

har-Sognepræst] har forestaaet 46 aar Sogne Præstetienesten K, har i 46 Aar forestaaet Sogne-Præste-Tjenesten M1,M2

Citat: "Tvende franske Præster af et Skib her under Landet fornøjede sig i hans Færdighed med at tale Latin. Han, der var salvet med *sale sapientiae et vino lætitiae* [fejl for: *lætitiae*, jf. førsteversionen], var meget plaget af den Syge, *Hernia*, egentlig kaldet *Hydrocele*, som hans vanskelige Sognerejser her i Kaldet havde iblandt andet givet ham tilsidst at bide paa; i hans Alderdom og Afmattelse havde han Hr. Jesper Løve (siden Sognepræst til Vallensbæk i Sjælland) til Comminister en 8 Aars Tid og derefter Hr. Christen Diurhuus 5 Aars Tid" NAnd 417f. – Ordet *Hydrocele* 'vandbrok' står også i A som en rettelse af Enteroccele.

Anders Lemvig blev provst, se VIII.13

[Førsteversionen:]

9. Hr. Christen Diurhuus; han er ægtefødd 1708; det aar 1736 vare ham betroede Onsdags og Fredags Prædickenerne i Trinitatis Kirke i Kiøbenhavn til besørgelse, deals ved Dimissprædickener, som

der ordinairement holdes af de Herrer Studiosis Theologiae, deels ved selv der at prædicke defectprædickenerne naar ingen dimiss-Prædicken faldt for paa de dage; 1737 blev han Capellan til Østerøe og samme aar blev han med Jomfrue Inger Smith af nu værende Procancellario Hr. Er. Pontoppidan copuleret paa Fride- richsberg; 1742 blev han Sogne-Præst her; han var efter Hr. Biskop Her[s]lebs ordre af landProvsten Hr. Clemen Færøe beskikket til Actor i den sag contra Rec- tor Scholæ Færoensis Hr. Morten Færøe 1743; til at dømme i en egteskabs sag contra Mester Joseph Gervording land- chirurgus paa Færøe vare af Kongen beskikkede tvende Commissarier, hvoraf han var een tillige med Hr. laugmand Hans Debes hvilke derudi dømte 1752; han har nu 1759 været Sogne-Præst 17 aar og lever endnu ved Guds naade.

En dimisprædiken er en prøveprædiken der holdes efter den teologiske kandidateksamen, men inden ordinationen til præst.

En defectprædiken er en prædiken der holdes af en vikar i stedet for den der skulle have prædiket.

En procancellarius er universitetets vicekansler.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

9.) Hr. Christen Djurhuus; han blev fød 1708, dimitteret til Akademiet 1729; antaget 1736 til at prædike Defectpræ- dikener i Trinitatis-Kirke i Kjøbenhavn; beskikket til Capellan her for Østerøe 1737, og samme Aar paa Frederiksberg copuleret i Ægteskab med Jomfru Inger Smith, af daværende Hofprædikant, men nu Procancellarius, Hr. Erik Pontoppidan; han blev konstitueret til Sognepræst til

denne Østerøe-Menighed 1742; anord- net efter Hr. Biskop Herslebs Ordre, af Landprovsten, Hr. Clemen Færøe, til Actor 1743 i den Sag: contra Hr. Morten Færøe, Rector scholæ Færøensis, og medtaget 1752 til den Kongl. anbefalet Commission at dømme i en Ægteskabs- sag contra Seign^r Joseph Gervording, Landchirurgus her paa Landet. – Nu 1759 har han været anbetroet Evangelii Huusholdning som Sognepræst i dette Præstegjæld 17 Aar, og lever han endnu 1759, i denne Ordets Tjeneste, ved Guds Naade og Miskundhed. –

1736 til at] til, 1736, at M1,M2

Defectprædikener (se ovenfor)] mangler M1,M2

Procancellarius (se ovenfor)] Cancellarius K,M1,M2

Pontoppidan] Pontopidne M1,M2

Sognepræst til] Sognepræst for K,M1,M2

i den Sag:] mangler K,M1,M2

Hr. Morten (læsningen af Hr. usikker)] Mor- ten K,M1,M2

medtaget] modtaget M1,M2

at dømme] mangler K,M1,M2

Seign^r Joseph Gervording] Soige Joseph Ger- varding K,M1,M2

har han] har ham M1,M2

anbetroet] betroet M2

Præstegjæld] Gjæld K,M1

17] i 17 K,M1,M2

ved] med K,M1,M2

Christen Djurhuus blev provst, se VIII.16

[Førsteversionen:]

§. VII. Om Norderøers Præstegjæld; derudi holdes for den

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

§.VII. Af lutherske Sognepræster udi Norderøers Præstegjæld holdes for den

Norderøers] Norderøes K, Norderøe M1, Norderøernes M2

den] mangler K, at have været den M1,M2

[Førsteversionen:]

1. Hr. Schovtræd Joensen, om hvilken der fortælles, at, da han havde staaet in officio Evangelico som Sogne-Præst 11 aar, faldt han ned af en høj klippe i Upsalons Hauge paa Bordøe og døde 1549; pladsen kaldes endnu Schovtræds-roeg.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2:]

- 1.) Hr. Schoutræd Joensen, om hvilken der fortælles, at, da han havde arbeidet in hoc officio Evangelico som Sognepræst 11 Aar, faldt han udaf en høi Klippe i Upsalonshaug paa Bordøe, og døde 1549; Pladsen kaldes endnu af det Samme: Schoutrædsroeg. –

Joensen] Johnsen M2

in hoc officio Evangelico som Sognepræst] som Evangelisk-Sognepræst M1,M2

11] i 11 M1,M2

Upsalonshaug paa Bordøe] Upsalons Hauge paa Bordøe K,M1, Upsalons Haugen paa Bordøen M2

Schoutrædsroeg] Schoutræds Roug K,M1, M2 (Roug = fær. rók). – Chr. Matras: *Stednavne paa de færøske Norðuroyar*, 1933, s. 43-44: "Skógdrívur er et Navn, som paa Færøerne vistnok kun har været i 1 Slægt: 1479 nævnes som Lagmand Jørundur Skógdrísson (skr. Jorundur Skogdriffsson), hans Søn Skógdrívur Jørundsson var den første lutherske Præst på Norðuroyar (1541-1549), denne styrtede ned fra en Klippe (i Uppsalar's Udmark), der efter

ham kaldes *Skógdrívsrók*"; iflg. samme bog s. 231 udtales dette [sköudris-, sköudis-].

– Om dette stednavn og tilknyttede sagn, se også Marjun Simonsen 1994.

Citat: "Hr. Schoutrod Joensøn, om hvilken fortælles, at, da han havde arbejdet som evangelisk sognepræst i 11 år, faldt han ud af en høj klippe i Upsalons haug paa Bordø og døde 1549. Pladsen kaldes endnu af det samme Schoutrods roug." LZach 345 (bogstavet æ i M1, fx i Schoutræd, kan ligne et o).

[Førsteversionen:]

2. Hr. Oluf Thomæsøn, som var Sogne-Præst 22 aar og døde 1571.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2:]

- 2.) Hr. Ole Thomæsen; han skal have været Sognepræst 22 Aar og døde 1571. – Thomæsen] Thomassen K, Thomasen M1,M2
22] i 22 M1,M2
døde 1571] 1571 døde K, 1571 døde han M1,M2

Citat: "Hr. Ole Thomassøn, han skal have været sognepræst i 22 år, og 1571 døde han." LZach 345.

[Førsteversionen:]

3. Hr. Hans Jørgensen; han var en ulyksalig Fader; thi han saae sine 4te sønner i en baad paa søen i Østvig paa engang druknede i stor brenning; hans Embeds Aar vare 53 aar og døde 1624.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2:]

- 3.) Hr. Hans Jørgensen; han var en ulyksalig Fader: thi han saae selv sine 4 kjere Sønner i en Baad paa Søen, udi Brænding ved Østvig paa een Gang at drukne og

omkomme; han døde 1624, i sit Sognepræsteembedes 53. Aar. –

ulyksalig] *måske rettet i A fra ulykkelig, ulykkelig K, M1, M2*

kjere] *mangler M1, M2*

Brænding] *megen Brænding M1, M2*

Østvig = *Eiðsvík ved Viðareid*

drukne og omkomme] *omkomme og drukne M1, M2*

Sognepræsteembedes] *Embedes K, M1, M2*

Citater: "Han var en ulyksalig Fader, thi han saa sine 4 Sønner i en Baad paa Søen i Østvig paa een Gang druknede i stor Brænding; hans Embedetid var 53 Aar og døde 1624" *NAnd* 368. – "Han var en ulykkelig fader, thi han så selv sine 4 sønner i en båd på søen udi megen brænding ved Østvig på en gang at omkomme og drukne. Han døde 1624 i sit embeds 53. år." *LZach* 346.

[Førsteversionen:]

4. Hr. Hans Mitens eller Færøe; som døde 1670, da han med stor roes havde forestaaet Sogne-Præstiet her udi 46 samfælde aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 4.) Hr. Hans Mitens eller Færøe, en brav Mand i sine Sager, han døde 1670, og da havde han været i dette Sognepræstiets Embede en Guds Tjenere 46 samfulde Aar.

Sognepræstiets Embede] *Sogne-Præste-Embede M1, M2*

46] *i 46 K, M1, M2*

Citater: da han "med stor Roes havde forestaaet Sogne-Præstiet her udi 46 samfælde Aar" *NAnd* 368. – "og da havde han været i dette sognepræsteembede, en Guds tjener, i 46 samfulde år" *LZach* 346.

Hans Mitens blev provst, se VIII.7

[Førsteversionen:]

5. Hr. Daniel Michelssen Færøe, som var Sogne-Præst 14 aar og døde anno 1684.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Daniel Michelsen Færøe; han døde 1684, fjorten Aars gammel Sognepræst.

–

Aars] *Aar M1, M2*

[Førsteversionen:]

6. Hr. Povel Gotfridsen Wessenstein, som tilforn havde været Skibs-præst, og her var Sogne-Præst 4 aar.

[Andenversionen efter tilføjelse i A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 6.) [Hrr Povel Gotfriedsen Wesenstein; han havde tilforn været Skibspræst; han døde 1688, da han havde været her 4 Aar Sognepræst.]

Den der har skrevet A er gået direkte fra nummeret 6 til omtalen af nr. 7: Jonas Færøe, og har altså oversprunget omtalen af den rigtige nr. 6. En anden hånd har rettet tallet 6 foran Jonas Færøe til 7 og har nederst på siden tilføjet omtalen af den rigtige nr. 6, indsat her i []. Den samme omtale står på sin plads som nr. 6 i K, M1 og M2.

da han] *da K*

4 Aar Sognepræst] *Sogne Præst 4 aar K, Sognepræst i 4 Aar M1, M2*

Citat: "som tilforn havde været Skibspræst" *NAnd* 369.

[Førsteversionen:]

7. Hr. Jonas Færøe, i hvis embeds tiid Vide-røes Kirke ned slog gandske af briim for-medelst havets u-sædvanlige hævelse og

brusen; Sogne-Præst var han 14 aar og døde 1702.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

[7.)] Hr. Jonas Færøe, en sær bevægelig Prædikant; i hans Tiid nedslog Briim og Brænding Viderøes-Kirke, formedelst Havets usædvanlige Hævelse og Opsvømmelse; denne skønne Mand haver forrettet Herrens Gjerning her udi 14 Aar og døde 1702. –

7 ved rettelse fra 6] 7 K,M1,M2

sær] saare K,M1,M2

bevægelig betyder 'som er i stand til at fremkalde sindsbevægelse eller gøre indtryk på andre'; jf. ODS 2.601

Briim = fær. brim 'brænding'

Citater: "Han var en sær bevægelig Prædikant; i hans Embedstid blev Viderø Kirke nedslaget ganske af Brim formedelst Havets usædvanlige Hævelse og Brusen" NAnd 370. – "han var en sær bevæget Prædikant" HJDebes 152

[Førsteversionen:]

8. Hr. Hans Ferslev; denne gode Guds Mand druknede paa søen selv ottende, den 30. Oct. 1705 i sit embeds 3 aar.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

[8.)] Hr. Hans Ferslev; denne gode Gudsmand druknede paa Søen østenfor Skorene under Bordøe, selv Ottende, den 30. Octbr. 1705, i sit Embeds 3^{die} Aar: thi Formanden for Baaden vilde ikke adlyde Præstens gode Raad, men roede for nær Landet eller Klippen, hvilket den ene Mand, som da reddede sig iland, fortalte fra. –

8] således K,M1,M2, men 7 (ikke rettet) A Skorene under Bordøe] Skorene under Bor-

døen K, Skorene under Bordøen M1, Bordøen under Barmen ved Skorene M2

da] mangler K,M1,M2

Citat: "Denne gode Guds Mand druknede paa Søen østen for Skorene under Bordø selv ottende d. 31. Oktbr. 1705 i sit Embeds 3^{die} Aar, thi Formanden for Baaden vilde ikke adlyde Præstens gode Raad, men roede for nær Landet eller Klippen, hvilket den ene Mand, som da reddede sig i Land, fortalte fra" NAnd 371.

[Førsteversionen:]

9. Hr. Clemen Jensen Færøe, en stor mand i alle gode ting, som 1759 endnu paa det 54 Sogne-Embedes aar betiener selv sit tunge og møysomme Kald i hans høje Alderdom af en 79 aar; Gud styrke denne brave Guds Mand.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

9.) Hr. Clemen Jensen Færøe, som af Herren er rigeligen velsignet med Naturens, Naadens og Lykkens Gaver, og stedse har befundet Herrens Frelse i mange Farer; denne store og berømmelige Guds-Mand har arbeidet her i denne Herrens Viingaard næsten udi 53 Aar, og 1759 i sin høje Alder, omtrent af en 78 Aar endnu arbejder som en trofast Herrens Tjenere; Gud styrke ham fremdeles i Naade! –

Clemen] Clement K,M1,M2

velsignet] begavet og velsignet M1,M2

og berømmelige] mangler K,M1,M2

denne Herrens] Herrens K,M1,M2

udi] mangler M1,M2

Alder] Alderdom K,M1,M2

af en 78 Aar] 78 Aar M1, 78 Aar gammel M2

Citater: Pr[ovst] Djurhuus bemærker om ham i

sit Manuskript, som sluttedes 1759: „Denne Gudsmand blev af Herren velsignet med Naturens, Naadens og Lykkens Gaver, og erfarede Herrens Frelse i mange Farer. I sin høie Alderdom arbejder han her i Herrens Viin-gaard som en trofast Herrens Tjener.” *CFNielsen* 1879 13f. – “Denne Guds Mand blev af Herren rigelig velsignet med Naturens, Naadens og Lykkens Gaver og erfarede Herrens Frelse i mange Farer” *NAnd* 372 (*øjensynlig efter CFNielsen*).

Clemen Jensen Færøe blev provst, se VIII.14

[Kun andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

NB: Dette Præstegjæld er da det syvende og sidste paa Færøe, flere ere der ikke. –

NB:] *mangler M1,M2*

[Førsteversionen:]

§ VIII. Om de Færøeske Land-Provster siden Reformationen

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

§.VIII. Om de lutherske Landprovster paa Landet Færøe.

[Førsteversionen:]

Den Store Guds Mand Biskop Hr. Jens Riber var her i landet residerende luthersk Biskop 18 aar, og hand plantede luther. Relig., og der denne Biskop blev forflyt 1556, blev dette lidet Biske-dømme nedsat til et Land-Provstie. De færøeske Provster (som man her kalder og Officiales, Land-Provster, Religions-Provster) har siden bemeldte tiid været følgende:

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

Den store Guds-Mand, Biskop Hr. Jens Riber, som boede her paa sin Bisperesidents udi Kirkebye, har paa 18 Aars Tiid omvendt og befordret Landets Indbyggere til den lutherske og sande evangeliske Religion, ved egen og andre Guds Medarbeideres Omsorg og Fliid; og, der denne ypperlige Biskop kom herfra og fik et større Bispedømme i Norge 1556, blev dette Bispedømme nedsat til et Landprovstie, hvorudi Provster (ellers kaldede: Officiales, Landprovster, Religionsprovster) har siden den Tid været følgende: den her] *mangler M2*

Kirkebye] Kirkebøe K,M1,M2

har-befordret] Han paa 18 aars tid omvendte og befordrede hele K,M1,M2

egen] egne M1,M2

Landprovstie] Landprovstin M1,M2

har siden den Tid] siden den Tid, har M1,M2 den] *mangler K,M1,M2*

[Førsteversionen:]

1. Hr. Heine Haug-regster af Østerøe, han var 12 aars tiid Provst til 1568.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

1.) Hr. Heine Haugregster af Østerøe; han var 12 Aar Provst og døde 1568. –

[Førsteversionen:]

2. Hr. Eiden af Østerøe; han var 30 aar i dette Embede.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

2.) Hr. Eiden af Østerøe; han forestod Præposituret 30 Aar og døde 1598. –

Præposituret 'provsteembedet'

30] i 30 M1,M2

[Førsteversionen:]

3. Hr. Torluf af Østerø; hans Provste-embede varede 27 aar til hans dødelig afgang 1625.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 3.) Hr. Torluf Færøe af Østerø; ham var Provstiet anbetroet 27 Aar til hans Dødsdag 1625. –
Torluf] Joluf K, Jorluf M1,M2
ham] han K
27] i 27 K,M1,M2

[Førsteversionen:]

4. Hr. Christian Morsing af Thorshavn; denne mand var kuns 3 aar Provst.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 4.) Hr. Christian Morsing af Thorshavn: –
Han forblev i denne Station udi 3 Aar, til han døde 1628. –
udi] i K, mangler M1,M2

[Førsteversionen:]

5. Hr. Jens Schive i Sandø; han har været Præpositus i 20 aar; han skrev under en Supplique til Kong Christian den fjerde, dateret den 6 Julii 1629 om Tyrkerne, der i Suderøe havde ihjelslaget 6 mænd og borttaget 30, og tilmed lovede et ont løfte, at de vilde komme igien og gjøre da verre; den 23 Apr. 1632 paa Hans og meenige Præstesksabs ansøgning gav Kongen dem annex- eller benaadingsgaardene; et præbende, eller Vicarie kaldet bona altaris Wilhelmi d. 27. Martii 1647 er givet til Thorshavns Latinske Skole af Kongen; den 30 Julii 1648 blev af Kongen og Niels Trolle givet til samme Skole 100 rdr in specie; i denne mands

tiid har Clericiet været i skøn anseelse; han døde i embedet.

Bona altaris Vilhelmi var indtægter af jord der tilhørte Roskilde domkirkes alter for Vilhelm af Æbelholt. Se i øvrigt NAnd 308f.

[Andenversionen efter A med varianter fra K, M1, M2 :]

- 5.) Hr. Jens Schive af Sandø; han skrev en Supplique til Kongen 1629 om Tyrkerne, der i Suderøe havde slaget 6 Mænd ihjel og borttaget 30 Mennesker og tilmed lovede et ondt Løfte: at de vilde komme igjen og gjøre da værre; i hans Tid gav Kongen, af synderlig Naade, den 23. Apr. 1632, til det færøeske Præsteskskab Annex- eller Benaadingsgaardene, samt og til den færøeske latinske Skole, bona altar[is] Vilhelmi
han] som K,M1,M2
Supplique 'bønskrift'
i Suderøe] mangler K,M1,M2
lovede] lovet M2
da] det K,M1, det endnu M2
gav-til] har Kongen paa hans og Menige Præstesksabs ansøgning, af synderlig Naade, d. 23de April 1632 tillagt K,M1,M2
Annex- eller Benaadingsgaardene] Annexgaarder M1,M2
altaris] altar.. A

[Herefter mangler for A et fotografi med 2 sider, der må have rummet resten af præstetallet; i stedet følges K med varianter fra M1 og M2 :]

samt og til den Færoiske latinske Skole bona altaris Vilhelmi d. 27de Marti 1647. D. 30te Juli 1648 blev af Kongen og Niels Trolle, givet til samme Skole 100 Rd^r Specie. – I denne mands tiid har Clereciat været i skjøn anseelse, han døde i Embedet. –

Embedet] Embedet Anno: 1648, efterat have

forestaaet Provstiet i 20 Aar M1,M2 (i M2
mangler dog Anno:)

[Førsteversionen:]

6. Hr. Hans Færøe i Thorshavn; Præpositu-
ret havde han 3 aar og døde med det sam-
me.

[Andenversionen efter K med varianter fra
M1 og M2 :]

6.) H^r Hans Færøe i Torshavn; [Præ]posituret
havde han i 3de aar, og døde med det samme.

—

i Torshavn] i Thorshavn M1, af Thorshavn M2
Præposituret] Reposituret K, Præpocituret M1,
M2

samme] samme 1651 M1,M2

[Førsteversionen:]

7. Hr. Hans Mitens i Norderøer; den 7 Mar-
tii 1656 blev af Kongen for leje bevilget
Sandegierd til Havne-Præster; For de for-
meldte 100 Rdr in Specie blev den 29 Julii
1667 kiøbt til Havne-Skole 2 marker iord
i Suderøe fra Reinholt Horn Syssel-mand
og Balbier udi Færøe; Hr. Mitens var
landProvst 19 aar og døde i dette em-
bede 1670.

[Andenversionen efter K med varianter fra
M1 og M2 :]

7.) H^r Hans Mitens i Norderøe. — D. 7^{de}
Marti 1656 blev af Kongen for læje
bevilget Sandegjerde til Havne Prester;
for de formelte 100 Rbd Specie blev den
29de Juli 1667 kiøbt til Torshavns Skole 2
Marker Jord fra Reinholdt Horn
Sysselmand og Balbier udi Færøe, H^r
Mitens var Landproust 19 aar og døde i
dette Embede 1670. —

D. 7de-blev] I hans Tid blev d: 7de Marts 1656
M1,M2

19] i 19 M1,M2

[Førsteversionen:]

8. Mag. Hr. Lucas Debes i Thorshavn; den
25 Febr. 1670 blev paa Modet afsagt en
Skilsmisse-dom imellem to trolovede
folk; udi forordningen af 16. Apr. 1673
ere Præste-Enkerne her i landet deres
leve-tiid forundt Annex-gaardene i pen-
sion og Suderøe-Præster privilegium
translocationis; han var en 5 aars land-
Provst.

[Andenversionen efter K med varianter fra
M1 og M2 :]

8.) H^r Mag: Lucas Debes i Thorshavn; d. 25^{de}
Februari 1670 blev paa Modet afsagt en
Skilsmisse Dom imellem 2de trolovede
Folk. — Efter Forordningen af 16de April
1673 ere Preste Enkerne heri Landet,
deres Levetid forundt annexgaardene i
Pension, og Suderøe Prester [privile-
gium] Translocationis; han var Proust i 5
aar.

Mag:] Magister: M1,M2

Modet] Mødet M1,M2

Pension] Pention M1,M2

privilegium] mangler K,M1,M2, privilegium
translocationis betyder 'forret til forflyttel-
se', nemlig til et bedre aflønnet embede.

aar] Aar, og døde 1675 M1,M2

[Førsteversionen:]

9. Hr. Peder Viborg af Østerøe; Hand toeg
praxin Ecclesiæ nøje i agt, og døde 1679
da han havde været Provst i 4te aar.

[Andenversionen efter K med varianter fra
M1 og M2 :]

9.) H^r Peder Viborg af Østerøe, han tog
Praxen Eccletie nøje i agt, og døde 1679
da han havde været Proust i 4 aar.

Praxen Eccletie] *fejl for Praxin (accusativ)*
 Ecclesiae 'kirkens praksis'; Praxin Ecclitio
 M1,M2

[Førsteversionen:]

10. Mag. Hr. Jacob Klinte paa Østerøe; hand underskrev det gavebrev, hvorudi Søren Lavessen Fohrman borger i Kiøbenhavn gav til Thorshavns-Kirke 1 mark jord udi Schuøe for sin Stifsøns begravelse i Kirken, dateret d. 20 Martii 1682; det formeldte præbenda altaris Wilhelmi er mage-skiftet og derfor igien givet til Færøe latinske Skole Blaustrød og Lyngbye Kirker efter Kongebrev af 1 Aug. 1688; Hr. Klinte forestoed det Provstelige Embede 21 aar, indtil hand døde.

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2 :]

- 10.) H^r Mag: Jacob Klinte paa Østerøe, han underskrev det gavebrev hvor udi Søren Lavesen Torman, Borger i Kiøbenhavn gav til Thorshavns Kirke 1 mk Jord udi Skuøe, for sin Stifsøns Begravelse i Kirken dateret d. 20de Marti 1682. Det formelte [Pr]æbende bona altaris Vilhelmi er mage skiftet og derfor igien givet Færøe latinske Skole Blaustred og Lyngbye Kirken efter Kongebrev af 1ste April 1688., H^r Klinte forestod det Proustelige Embede i 21 aar indtil han døde.

Mag:] Magister: M1,M2

paa] af M2

Torman] Thorman M1,M2, *fejl for Fohrmann*
 Præbende] rettet fra Bæbende K, Præbente
 M1,M2

Blaustred] Blansted M1,M2 (= Blaustrød =
 Blovstrød)

Kirken efter] Kirker efter M1,M2
 døde] døde 1700 M1,M2

[Førsteversionen:]

11. Mag. Hr. Gregers Varde udi Nord-Strømøe-Præstegield, som ickuns 4te Aar var virkelig Provst.

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2 :]

- 11.) H^r Mag: Gregers Varde udi Nordstrømøe som ikkun 4 aar var virkelig Proust.

–

Mag:] Magister: M1,M2

Proust] Provst; thi han døde 1704 M1,M2

[Førsteversionen:]

12. Mag. Hr. Christian Fers i Syder-Strømøe Gield, hvis Provste-embedes tiid løb hen til en 7 aars tiid.

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2 :]

- 12.) Mag: Christian Fers af Sydstromøe hans Prouste Embede varede 7 aar. –

Mag:] Hrr Magister: M1,M2

7 aar] i 7 Aar, da han døde 1711 M1,M2

[Førsteversionen:]

13. Hr. Anders Lemvig Præst til Østerøe. Hand blev Vice-Provst 1705, 1711 virkelig Provst; i hans Provste-tiid indfaldt Hr. Peder Arboes sag af Vaagøe; hand afstod og resignerede dette Embede 1730, og altsaa var ret Provst 19 aar.

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2 :]

- 13.) H^r Anders Lemvig til Østerøe han blev vice Proust 1705, 1711 virkelig Proust, i hans Prousties tiid indfaldt H^r Peder Arboes Sag af Vaagøe, han afstod og Resignerede dette Embede 1730, og altsaa været Proust i 19 aar. –
 til] af M1,M2

1711] og 1711 M1,M2
 Prousties tiid] Provste-Tid M1,M2
 Arboes] Arbøes M1,M2
 altsaa] har altsaa M1,M2

[Førsteversionen:]

14. Hr. Clemen Færøe, Sogne-Præst til Norderøe. 1722 blev hand Vice-Provst og 1730 virkelig; indfør confirmationens opkomst; hand havde megen fortræd af Rector Mortens galne forhold, som hand siden dømte fra embedet; land-Provst Hr. Clemen paa Modet i Skolen i Thorshavn efter holden gudstjeneste i Kirken tog d. 10. aug. 1746 troeskabseeden af landets Clericie til Vor allernaadigste Konges Friderici 5^{ti} hyldning; Hand sagde sig fra Provstiet 1747; Hand er endnu 1759 som Præpositus Honorarius i levende live.
 indfør confirmationens opkomst] *tilføjelse over linjen, sammenhængen uvis*

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2:]

14.) Hr Clement Jensen Færøe til Norderøe; 1722 blev han vice Proust og 1730 virkelig Proust, Han havde mange fortrædeligheder af Rector Mortens galne forhold som han siden dømte fra Embedet. Tog den 10de August 1746 paa Modet i Thorshavns Skole Troeskabs Eeden til vores Konge 5te Fredrich, frasagde sig Prouste Embedet 1747 og lever endnu 1759. –
 til Norderøe] af Norderøe M1,M2
 forhold ved rettelse fra forfald] Forfald M1, M2
 Modet] Mødet M2
 1759] 1759 som Sognepræst, efter at have været Landprovst i 17 Aar M2

[Førsteversionen:]

15. Hr. Michel Arrhøbøe, som per plurima vota blev eligeret til vice-Provst 1742, og til Virkelig Provst 1747; i hans tiid fik man et nyt Reglement for de Færøeske Kirker Anno 1748; han var virkelig Provst til sin død, en tiid af 10 aar.
 per plurima vota blev eligeret *betyder* ved stemmeflertal blev valgt

[Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2:]

15.) H^r Michel Arebøe vice Proust 1742 og virkelig Proust 1747, i hans tid blev Reglementet af 1748 indført, han levede i Embedet i 10 aar. –
 Arebøe] Arhøbøe af Sandøe, han blev M1, M2
 aar] Aar; og døde 1757 M1,M2

[Førsteversionen:]

16. Hr. Christen Diurhuus, som fik den biskoppelige constitution paa Land-Provstiet 1758 og lever endnu i samme Embede 1759.

[Dette mangler i K,M1,M2.]

[Førsteversionen:]

Capellaner har stedse nøedt Succession efter Sogne-Præsternes død her i landet, undtagen Hr. Løve, som ej vilde opbie den, og Hr. Eisenberg, som ej kunde erholde den.

Vice-Provsterne har stedse her ascenderet fra vice-præposituret til præposituret uden Hr. Cristopher Müller, som ej oplevede den vacance.

Capellaner og Vice-Provster derfor ex s?? brevitatis ere her næsten u-????? Sognepræst extra scopum.

Rectorat her i landet har Biskopperne mediate og immediate forestaaet, indtil

Biskop Hr. Jens Riber overlod det til Hr. Morten i Thorshavn ved sin bortreise;

nøedt] *participium* til nyde, men læsningen usikker

Capellaner og...] *sætningen delvis ulæselig*

Rectorat ...] i *andenversionen* står dette i V.7 [Andenversionen efter K med varianter fra M1 og M2:]

N.B. Capellanerne have alle Succederet, uden H^r Løve som ey vilde, og H^r Eisenberg som først efter H^r Roring blev Prest. – Alle vice Prouster have succederet untagen Hr Christoffer Møller som ey oplevede vacencen.

N.B. Capellanerne] Cappelanere M1,M2
Løve] se VI.8

Eisenberg] se II.9

Roring] Røring M1,M2

Møller] Muller M1,M2; se om ham IV.7

Appendix 1

Anhang i K, M1 og M2 om præsterne i Norderø og Østerø præstegæld efter 1759

Efter ChrDs præstetal, som går indtil 1759, følger

i K : et anhang om præsterne i Norderø præstegæld 1759-1834, fulgt af underskriften: *Nordore 1834, Sysselmand Matras*. Denne var farbror til de to brødre der skrev M1 og M2.

i M1 : det samme anhang om Norderø præstegæld, fortsat i flere etaper indtil 1871 (da Jens Evensen var kommet dertil), pagineret 35-44, fulgt af et andet, upagineret anhang om præsterne i Østerø præstegæld fra 1759 til 1862 (da V. U. Hammershaimb var kommet dertil); skriveren, Hans David Matras, døde i 1875.

i M2 : det samme anhang om Norderø præstegæld, så langt det var kommet i 1845, da M2 blev skrevet af efter M1 af Daniel Matras.

Her følger først anhanget om præsterne i Østerø præstegæld:

Østerø, 1759-1862, efter M1 :

Anhang:

Om de lutherske Præster i Østerø:

Hrr Christen Djurhuus, som vi af det Foregaaende vide at være den 9de i Tallet, han var meget yndet af sine Menigheder for sin Expidithed i Forretninger og Nedlatheden i daglig Omgang. Han var tillige Landprovst; og døde 1775, efterat han havde betjenet dette Evangeli Embede som Sognepræst 33 Aar.

som-Tallet] *jf. samme formulering om Clement Jensen Færøe i nedenstående anhang om Norderøerne*

10.) Hrr Andreas Djurhuus, Søn af ovennævnte Christen Djurhuus; han betjente Kaldet tilligemed Faderen i nogen Tid, som Cappelan. Han var firegange gift og rost overalt formedelst sin raske Færd. Han var tillige Provst til sin Død 1814, da han i 39 Aar havde som Sognepræst forestaaet dette Naadsens Embede.

Naadsens Embede] *se denne udgaves indledning*

I de tre Aar fra 1814 til 1817, havde Kaldet ingen ordinæret Sognepræst; men blev betjenet af Amts Provst, Hrr Peder Hentse.

11.) Hrr Christian Ludvig Homan, han kom hertil 1817, en særdeles oprigtig og hjertegod Mand; og var en udmærket god Prædikant, dersom ikke hans besverlige og tunge Udtale havde gjort hans Ord, ofte

uforstaaelige for Tilhørerne. Formedelst Sindssvaghed, som han her oftere var plaget med, blev han forflyttet til Danmark, hvor han fik et andet Præstekald at forestaae i Aaret 1823, efter at have været her, 6 Aars Sognepræst.

12.) Hrr Jørgen Gad, han var en udmærket Taler og i det Hele en Roesværdig og flink Mand; men reiste atter ned til Danmark og forlod Kaldet 1831 efter 8 Aars Embede.

13.) Hrr Christian Benedit Garde, som kom hertil fra Suderøe 1832, han var en særdeles god, uegennyttig, sagtmodig og barmhjertig Mand, og meget elsket af sine Menigheder, han var tillige Provst og lod indføre Skolevæsenet her i Kaldet. Han flyttede herfra til København 1843, da han her i 11 Aar havde været Sognepræst.

14.) Hrr Otto Christian Frederik Jørgensen, som kom hertil fra Suderøe 1844.

15.) Hrr. Prytz.

16.) Hr V. U. Hammershaimb.

Dette andet anhang i M1 er øjensynlig forfattet mens Jørgensen var sognepræst, altså mellem 1843/44 og 1854, måske i det samme år hvor M1 og M2 og præsteviserne for Norderø og Østerø præstegæld blev skrevet, nemlig 1845; de to sidste navne, Prytz og Hammershaimb, har Hans David Matras øjensynlig tilføjet senere, uden årstal. Det vides ikke hvem der har forfattet anhanget.

Her følger anhanget om Norderø præstegæld, stillet op i tre, delvis overlappende dele med henblik på den efterfølgende drøftelse af arbejdsgangen.

Norderø, 1759-1834, efter K, indtil 1817 med varianter fra M1 og M2 :

Anhang

Det er en Beretning om Presterne i Norderøe Prestegjeld siden 1759 nemlig: Anhang-Beretning] Anhang! det er: Beretning M1, Anhang til Norderøerne det er: Beretning M2

Presterne-1759] de lutherske Præster i Norderøernes Præstegjæld, siden Anno 1759 M1,M2

H^{rr} Clement Jensen Færøe som [vi af det Foregaaende vide at være] i tallet den 9de af Lutherske Præster her, Han har under sin Embeds tiid havt en Medhjælper i Kaldet Navnlig H^r Mads Vogelius, en yndelig Mand, hvilken i en 7 aars tid har opholdt sig her som Kapelan eller Medtiener, og som imidlertid indgik Ægteskab først med den forulykkede Prestes Datter: Anna Ferslev som døde og siden med H^{rr} Clements halvbroders datter: Stina, med hvem Han avlede en Søn, og efter de 7 aars forløb forlod Han Landet igien og Reiste til Danmark, men Sønnen Reiste først Aaret efter som skedte omtrent 1745. – H^{rr} Clement havde af 2de Ægteskaber ingen Børn, Han døde 1766 i Juni maaned, over 85 aar gammel, da Han i 60 samfulde aar havde været Sogne Præst. Paa hans Liigsteen der for længe siden er hensmuldret fandtes anført: at Han de sidste 39 aar havde været Proust over heele Landet, hvilket saaledes ikke er overensstemmende med foranførte om Hans Prouste Embeds tiid.

–

vi-være] M1,M2 (i M2 dog ... at have været), mangler K (snarere oversprunget i K end tilføjet i M1), jf. samme formulering om Chris-

ten Djurhuus i ovenstående anhang om Østerø

i tallet den 9de] den 9de i Tallet M2

Lutherske Præster] de lutherske Sognepræster M1,M2

her] i Norderøernes Præstegjæld M1,M2

samfulde] *mangler* M1,M2

Paa-tiid] *mangler* M1,M2

- 10.) H^{rr} Albert Michael Matras, fød i Thors-havn, Faderen var Chirurg her i Landet, fra Thorshavn Skole kom han til Roeskilde Skole hvor han har fortsat sine Studia; da Han som Student var kommen her til Landet igien opholdt han sig paa nogle aar hos H^r Christen Diurhuus paa Næs i Østerøe som Informator for hans Sønner; I 1762 da han var 45 aar gl: kom Han her til Kaldet, hvor Han de 4re første aar tjente som Capellan til H^{rr} Clements Død 1766, hvem han da Succederede. Hans eftermæle er: at Han ikke var nogen høi begavet Mand, men derimod særdeles flittig ordentlig og forsigtig i sit Embeds Forretninger, samt i Vandel og Væsen sagtmodig og ærbar. Til 1784 betiente Han kaldet ene, da Han formedelst tiltagende alderdom og Svagheder, maatte antage sig en medhielper i embedet. Hans Dødsdag var den 9de Januari 1800 i en alder af 83 aar 3 Maaneder, efter at Han havde været Sogne Prest ene i 18 aar, men den heele tiid Han levede i Kaldet var ved 38 aar. –

sine] sin M1,M2

I 1762] 1762 M1,M2

den heele tid] det hele Tidsrum som M2

ved] henved M2

- 11.) H^{rr} Poul Østerøe, en almuensMands Søn, fød i Fuglefiord paa Østerøe, formedelst hans besynderlige Nemme blev Han i

Barndommen antagen af Sogne Præsten H^r Christen Diurhuus og sat i Thors-havns Skole, og siden befordret til Kiøbenhavn etc: efter tilbagekomsten som Student opholdt Han sig nogen tid paa Næs Præstegaard hos Velbemeldte sin Patrons Søn H^r Proust Diurhuus, hvorfra Han blev kaldet hertil i 1784. Til Embeds førelsen besad Han gode Naturens gaver, Hans Vandel og Adfærd var særdeles mild og from, samt udmærkede sig ved Godgjørenhed og Gavmildhed, men var af en svag Legemsbygning. Hans Dødsdag indfaldt i (: d. 24:) September 1806 i hans Alders (68.) nogle og 60 aar, Hans heele Embeds tid varede altsaa i 22 aar, men kun 6 a 7 aar allene i Kaldet som Sogne Præst. –

almuensMands] Almuesmands M1,M2

sat i] sat i Lære i M2

etc:] *mangler* M1,M2

nogen] i nogen M2

Christen Djurhuus' søn, Andreas Djurhuus, som også nævnes nedenfor, var sognepræst på Næs fra sin fars død i 1775 og provst fra 1783 til sin død i 1814.

i 1784] 1784 M1,M2

(: d. 24:)] *mangler* M1,M2

(68.) nogle og 60] 68 M1,M2

22 aar] 22 M1

kun 6 a 7] 6 paa 7 M1,M2

NB: I vacance tiden i 2 aar betientes kaldet ved H^{rr} Proust Diurhuus i Østerøe. –

i-ved] betjentes Kaldet i 2 Aar af M1,M2

- 12.) H^{rr} Peder Sørensen fød i Jylland kom hertil i 1808, midt i den uroelige krigs tid; under hans Embeds tid som varede i 4 aar fant nogen uenighed stæd imellem Ham og menighederne angaaende nogle hans Indtægter m:v: hvilken dog efter

alle veltænkendes ønske blev bielagt, og gandske forbie et heelt aar før hans afreise, saa at Skilsmissen var venskabelig, da Han flyttede herfra i 1812 og blev siden Sogne Præst til Branderuppe [?] Haderslev. –

1808] Aaret 1808 M1,M2

under] i M1,M2

varede] ikkun varede M1,M2

m:v: hvilken] med videre, hvilket M1,M2

alle] alles M1,M2

1812] Aaret 1812 M1,M2

Branderuppe-Haderslev (*dvs Branderup i Haderslev amt*)] Branderup Haderslev M1, Branderup-Haderslev M2

N.B. i vacance Tiden nemlig i alt 5 aar blev kaldet betient: det første aar ved H^r Proust Diurhuus, og siden ved H^r Pastor Gade Prest i Sydstrømøe. –

alt] *mangler* M1,M2

Prest i Sydstrømøe] Sognepræst til Sydstrømøe Præstegjæld M1,M2

[Herefter gives Ks tekst uden varianter fra M1 og M2; dissers tekst gives nedenfor.]

13.) H^{rr} Søren Sørensen, af Fødsel en Fyenboere. Denne elskværdige og fromme Guds tiener har nu i 1827 Forrettet Herrens Gierning som Sogne Prest her paa 10de aar, Gud lade hans aar og dage fremdeeles blive mange og gode iblant os. – Han flyttede herfra Kaldet i 1831 med en talrig Børneflokk til Snoldeløv og Thune Prestegjæld i Siælland. –

14 H^{rr} Peder Thomsen fød i Siælland af Bønderfolk, Han kom her til Kaldet i 1831, En færm og dygtig Mand i sine Forretninger og viser sig især Nidkiær for ungdommens forfremmelse. – Efter 2 Aars forløb nemlig ved St. Michelsdag 1833 forlod Han dette Kald og blev efter ansøgning

kaldet til Thorshavn eller Sydstrømøe Prestegjæld. –

15.) H^{rr} Hans Berlin Korsberg fød i Jylland, kom hertil Kaldet 1834 i Maj Maaned, efterat han med Høstskibet udstod meget og drev tilbage til Norge hvor Han overlagte, Vinteren.

Korsberg] *rettet med blyant til Kaarsberg, måske af Kaarsberg selv*

[K afsluttes med underskriften: Nordore 1834, Sysselmand Matras. –]

Norderø, 1817-45, efter M1 med varianter fra M2 :

13.) H^{rr} Søren Sørensen, af Fødsel en Fyenboer. Denne elskværdige og fromme Herrenstjener, kom her til Kaldet 1817, hvilket han forestod, som en troe Sjelesørger. Hans Vandel var roesværdig i enhver Henseende, især hans Gjestfrihed imod alle og hans Godgjørenhed imod de Fattige; han flyttede her fra Kaldet, med en talrig Børneflokk i Aaret 1831, til Snoldeløv og Thune Præstegjæld i Sjælland, efter at han her havde været Sognepræst i 14 Aar, af hvilke han i nogle de sidste, tillige var Provst over Færøerne. – her havde været] havde været her M2

i nogle de sidste, tillige] tillige i nogle af de Sidste M2

14.) H^{rr} Peder Thomsen, fød i Sjælland af Bønderfolk, han kom hertil Kaldet 1831, en ferm og dygtig Mand i sine Forretninger, og vidste sig især Nidkjær for Ungdommens Forfremmelse. Efter 2 Aars Forløb, forlod han dette Kald, og blev efter Ansøgning forflyttet til Thors-havn eller Sydstrømøe Præstegjæld 1833. –

15.) Hrr Hans Berlin Kaarsberg, fød i Jylland, kom hertil Kaldet: 1834 i Mai Maaned, efter at han med Høstskibet 1833 havde udstaaet en stor Havsnød, og var dreven tilbage til Norge, hvor han havde tilbragt Vinteren. Han var en bevægelig og god Prædikant og en troe Hyrde for sin Hjord; han viste særdeles Nidkjærhed for Skolevæsenet og Ungdommens Forfremmelse; hans utrættelige Flid og Iver, for at udbrede Oplysning iblandt sine Menigheder, begyndte også i hans Embedstid at vise sine velsignede Frugter. Hans Sognepræsteembedstid var her i Kaldet 6 Aar, da han efter Ansøgning: 1840 forlod dette Kald, og flyttede over til Sjælland, hvor han blev Sognepræst til Græsse og Sigerslevvesters Menigheder.

–
bevægelig] *se note til VII.7*
dette Kald] Landet M2

16.) Hrr Leonard Christian Fischeer, fød i Jylland, kom hertil: 1840.
hertil: 1840] hertil i Aaret 1840 M2

Så langt var M1 skrevet i 1845, og hermed slutter afskriften M2, som er skrevet det år med M1 som forlæg. Senere ændrede Hans David Matras i M1 det afsluttende punktum til et komma og videreførte præstetallet derfra. Det ses tydeligt på håndskriftet at det følgende ikke er skrevet umiddelbart efter det foregående. Her følger resten af dette anhang, som kun findes i M1:

Norderø, 1840-71 efter M1:

16.) Hrr Leonard Christian Fischeer, fød i Jylland, kom hertil: 1840, og forlod Kaldet 1851, og blev forflyttet til Thorslev og Lendum Menigheder i Nørejylland. –

17.) Hrr Ole Edvard Sonne Kofoed, fød i Bornholm, kom hertil Kaldet 1852. Han var en sagtmødig og godgjørende Mand, og levede i særdeles god Forstaaelse med sine Menigheder. Han var tillige en god Prædikant, hvorfor hans Afskeds-Prædiken ogsaa var udmærket og ikke kan forglemmes. Han blev forflyttet til et andet Kald i Bornholm, 1859; efterat han her havde opholdt sig i 7 Aar, og ladet Præsteboligen paa ny bebygge. –

18.) Hr. Jens Fritz Feilberg, som kom her til Kaldet 1859. Han var en god Prædikant og gavmild Præst; men ussel Regnskabsfører. Han sled her til 1866, da han blev forflyttet til Give og Ringgive i Jylland.

19.) Hrr Ernst Bugislaus Vesenberg; fød i Viborg, kom hertil Kaldet i Efteraaret 1866, han var en sand Herrens Tjener i Ord og Vandel; men døde i August 1871; blev begravet paa Thorshavn og meget begrædt af Nordringerne, hvis Savn de følte at være dem uerstatteligt. Hans Kone reiste derefter ned til Jylland med Børnene. –

20.) Hrr. Jens Evensen, en Fering, kom hertil Kaldet i Efteraaret 1871.

I indledningen til nærværende udgave er der antaget et fælles forlæg, x, for B, K og M1. Der ses ikke tilstrækkelig grund til at formode tabte mellemlid mellem x og enten B eller K eller M1 eller to af disse.

I K er anhangets tekst i x øjensynlig skrevet af uden andre ændringer end almindelige afskriverændringer, sådan at man kan slutte følgende om x i 1834: Anhanget for årene indtil da stod i x og fulgte efter ChrDs præstetal ligesom i K og M1 (og M2). Det var formodentlig – ligesom ChrDs præstetal –

affattet om ikke efter protokoller, så dog efter opskrifter (fx, sandsynligvis, om Clement Jensens kapellan, Mads Vogelius), mundtlige relationer og egen kyndighed. Det var skrevet i (mindst) tre omgange: I 1827, mens Søren Sørensen var præst, blev der skrevet om præsterne fra 1759 til dato; at det blev skrevet inden Søren Sørensen var rejst fra præstegældet, fremgår af ønsket: "Gud lade hans aar og dage fremdeles blive mange og gode iblant os"; at det blev skrevet i 1827, siges ligeud: "nu i 1827". Ca. 1832, da Søren Sørensen var rejst, og Peder Thomsen kommet, blev nogle linjer om disse begivenheder tilføjet; at det blev skrevet mens Peder Thomsen endnu var der, fremgår af nutidsformen "viser". I 1834, da Peder Thomsen var rejst året før, og Hans Berlin Kaarsberg kommet med en vinters forsinkelse, blev nogle linjer om disse begivenheder tilføjet, og samme år skrev sysselman Matras i Norðoyri afskriften K, formodentlig til Kaarsberg. Det vides ikke om der blev tilføjet mere i x efter 1834.

Det vides ikke om det var en og samme person der skrev ajourføringer i x både i 1827, ca. 1832 og i 1834, men det er vel sandsynligt. Det var en beboer i præstegældet, men ikke en præst. Det var ikke Hans David Matras (1819-75), ham der senere skrev M1, for han var for ung. Det kan have været sysselman Samuel Michael Matras (1778-1857), ham der skrev K, men det kan næppe bevises, medmindre x dukker op.

I M1, som iflg. sit omslag er skrevet af Hans David Matras i 1845, er den samme tekst som i K, inkl. anhanget indtil 1834, skrevet af, formodentlig efter samme håndskrift, x, som han kan have lånt af sin farbror, sysselmanen, der havde skrevet K. Men afskrive-

ren nøjedes ikke med almindelige afskriverændringer ligesom i K, han fjernede også sporene af etaperne: om Søren Sørensen fjernede han "nu i 1827" og ønsket om hans mange og gode år og dage "iblandt os", men desuden tilføjede han en karakteristik; om Peder Thomsen ændrede han "viser" til "vidste" (stavefejl for "viste"). Desuden førte han teksten ajour fra 1834 til 1845, ved at tilføje en karakteristik af Hans Berlin Kaarsberg og oplysningen om hans afrejse i 1840 samt om Leonard Christian Fischers ankomst samme år. Ingen af disse ændringer behøver at have været indført i x da M1 blev skrevet (eller senere).

Det kan meget vel have været Hans David Matras der formulerede de nævnte ændringer, bl.a. karakteristikkerne af Søren Sørensen og Hans Berlin Kaarsberg. Søren Sørensen må have døbt ham, de boede i samme bygd, Viðareiði, Hans David må have leget med præstens børn, han må have kendt præsten selv indtil præstefamilien flyttede bort i 1831, og må også derefter have hørt meget om ham; i 1845 skrev han to meget hengivne strofer om Søren Sørensen i sin præstevise. Hans Berlin Kaarsberg må han have kendt endnu bedre: han blev måske konfirmeret af ham, og han læste til lærer hos ham (iflg. J. Símun Hansen 1975, s. 85). Det meste af det Hans David Matras skrev om præsterne siden 1759, var dog afskrift, ligesom naturligvis hele ChrDs præstetal.

I 1845, samme år som Hans David Matras skrev M1, digtede han den vise der senere er kaldt *Norðoya prestavisa*, som han sendte en kopi af til sin farbror (se Appendix 2,1 nedenfor), og samme år lånte han M1 til sin storebror, Daniel Matras (1816-1909), der skrev afskriften M2 og digtede en præstevise

for Østerø (se Appendix 2,2 nedenfor). M2 blev ikke ajourført sidenhen.

Hans David fik sit håndskrift, M1, tilbage og ajourførte det efter 1845. Der er som sagt en tydelig forskel at se i håndskriftet efter at Fischer var kommet i 1840; det er der igen efter at hver af de følgende præster var kommet, til og med Jens Evensen i 1871. Hans David døde i 1875, mens Evensen endnu var præst. Det ser ud som om han ajourførte anhanget efter hvert præsteskit.

Alle tre håndskrifter der indeholder et anhang (af forskelligt omfang) om præsterne i Norderø præstegæld efter 1759, stammer direkte (K og M1) eller indirekte (M2) fra håndskriftet x og er skrevet af efterkommere af Albert Michael Matras, kapellan i dette præstegæld fra 1762 (iflg. anhanget, 1760 iflg. CFNielsen 1879 14 og dennes efterfølgere), sognepræst sammesteds fra 1766 til sin død i 1800, nemlig henholdsvis en søn (sysselmanden, der skrev K) og to sønnesøner (sønner af en bror til sysselmanden).

Der kendes endnu en afskrift af x, nemlig B, men heri ophører teksten inden afslutningen af ChrDs præstetal, så det ses ikke om der stod et anhang i x da B blev skrevet. Det vides ikke hvornår eller hvor eller af hvem B blev skrevet, men man kan gætte på en tilknytning til Viðareiði.

x var forlæg for B, K og M1. Det må antages at have været brugt en gang til, også i Viðareiði. Pastor Kofoed (1852-58) skrev en kaldsbog, hvori han omtalte de præster der havde været i præstegældet fra reformationen til og med hans forgænger, den ovennævnte Fischer, med fri anvendelse af ChrDs præstetal så langt det gik (denne kaldsbog omtales og citeres af J. Símun Hansen 1975, s. 134ff.). Det håndskrift Kofoed havde for sig,

var formodentlig x; det ses dels af enkelte læsemåder (om den første præst, Schoutræd Joensen), dels af at han brugte den karakteristik af Albert Michael Matras der må være indført i x, men ikke Hans David Matras' senere karakteristikkere af Søren Sørensen og Hans Berlin Kaarsberg (et fælles udtryk om den sidste, "nidkær(hed) for skolevæsenet", er næppe tilstrækkeligt til at vise at Kofoed havde læst Hans David Matras).

Hverken før eller efter disse anvendelser kendes xs historie.

Appendix 2 Præsteviser

1. Præstevisen for Norderøerne, af Hans David Matras, 1845

I 1845, da Hans David Matras skrev håndskriftet M1, som er en afskrift af ChrDs præstetal med fortsættelse for Norderø præstegælds vedkommende, digtede han også en vise på dansk, som er en omskrivning på vers af de dele af M1 der handler om Norderø præstegæld, herunder anhanget indtil 1845, uden inddragelse af andre kilder: i dens 30 strofer behandles de 16 præster der havde været i præstegældet siden reformationen. Visen kaldes nu *Norðoya prestavísa*, en titel der vist ikke stammer fra forfatteren. Den findes i (mindst) 4 afskrifter. De tre er på Norðoya Fornminnasavn i Klaksvík, hvis leder, Jógvan Ravnsfjall, har sendt mig kopi af dem; de kaldes her H, Ø og P. Den fjerde afskrift er på Føroyamálsdeildin på Føroya Fróðskaparsetur, hvorfra Hanna Absalonsen har sendt mig kopi af den; den kaldes her F.

H, 4 kvartsider, er skrevet af Hans David Matras selv (derfor *H*), med dedikation til hans farbror, ham der havde skrevet afskriften *K* af præstetallet:

Hrr Sysselmand S: M: Matras paa Nordøre foræres denne Sang. Venskabeligst af
Forfatteren. –

H findes da også blandt denne farbrors papirer på Norðoya Fornminnasavn. Som sagt tidligere, var det måske netop ham der havde lånt HDM det håndskrift, i det foregående kaldt *x*, som var forlægget for *M1*, ligesom det havde været det for *K*, farbrorens egen afskrift.

Både *Ø* og *P* findes også på Norðoya Fornminnasavn, blandt papirer der har tilhørt forfatterens oldebarn af samme navn, Hans David Matras.

Som *Ø* foreligger nu, består det af tre bladpar (dvs ark der er foldet sammen én gang, således at de udgør to sammenhængende blade i oktavstørrelse à to sider), hvoraf de to ligger efter hinanden inden i det tredje. Det første af de to indlagte bladpar rummer strofe 1-20 af en vise med overskriften *Præstevisen for Østerøen* (derfor *Ø*); den er skrevet med en uregelmæssig hånd, der ikke er identificeret; den manglende slutning kan have fyldt 2 sider = 1 blad; om denne vise, se Appendix 2,2. Det andet af de indlagte bladpar samt næstsidste side af det bladpar der virker som omslag rummer strofe 11-30 af den her omtalte præstevise for Norderøerne, afsluttet med ordet *Ende*; den er skrevet med en regelmæssig hånd, der heller ikke er identificeret; den manglende begyndelse kan have fyldt 2 sider = 1 blad. De to mang-

lende blade, med henholdsvis slutningen af Østerø-visen og begyndelsen af Norderø-visen, kan tænkes at have udgjort et bladpar, men det forekommer ikke sandsynligt. På sidste side af det yderste bladpar, altså på bagsiden af det blad der rummer de sidste strofer af Norderø-visen, står skrevet med en anden hånd: *Forfattet af Hans David Matras / Kirke Fuglō* (dertil flyttede han fra Viðareiði i 1851) Det yderste bladpars to første sider er blanke. Det kan formodes at ind i dette yderste bladpar, hvor der allerede lå et bladpar med det meste af Norderø-visen, og som allerede havde påskriften om dennes forfatter, har nogen lagt det bladpar der rummer det meste af Østerø-visen.

P er et hæfte i oktavstørrelse. Selve teksten fylder 6 sider, med overskriften: *Præstevisen* (derfor *P*). Desuden et omslag, på hvis første blads forside der står skrevet, måske med samme hånd som teksten: *PRÆSTEVISEN FOR NORDERØERNE*. På bladets bagside står skrevet med en anden hånd: *Forfatet af Hans David Matras / Kirke paa Fuglō*. Hænderne er ikke identificeret. *P* er øjensynlig en friere afskrift end *H*, *F* og *Ø*.

F står i hvad der ligner en regnskabsbog, s. 185-191 (sidetallene med blæk er alle rettet 1 op med blyant, altså til 186-192). Overskrift: *Norderoernes Prestevise*. Før teksten står: *Af H D Matras*, og efter teksten *Af Hans David Matras*. Den følges af *Østeroernes Prestevise*, jf. nedenfor.

Visen er trykt af J. Símun Hansen 1975, s. 135-165, hvor strofen eller stroferne om hver enkelt præst står sammen med andre oplysninger om ham. Enten er der brugt et fjerde

håndskrift, hvis tekst dog ikke har været meget forskellig fra den i *H*, eller også er *Hs* tekst gengivet unøjagtigt.

HDM anfører selv to melodier visen kan synges på. Salmemelodien, *Fader vor udi Himmerig*, er den melodi, trykt af Valentin og Joachim Schumann i 1539, som iflg. *Sálma-bók Føroya Kirkju* (2000) bruges til *Mítt ljós í myrkri*, *Jesus Krist* (nr. 284), og iflg. *Den Danske Salmebog* (2003) til *O hjertekære Jesus Krist* (nr. 204) og andre salmer, ved hvilke der henvises til den. – Visemelodien, *Skal nu vort Venskab Ende faae*, er måske den som Marianne Clausen har optegnet i 1988 til en vise med den førstelinje og trykt i sin *Hundredesyvvisebog* 1995, nr. 99, s. 238-240, sammen med den sungne tekst og en ældre tekst og kommentar til både tekst og melodi. En anden melodi, der angives at høre til en vise med den samme førstelinje, er trykt af Zacharias Sørensen 2003, s. 283, men den har kun fire linjer og kan derfor ikke være den HDM tænkte på.

Skønt *H* er skrevet af forfatteren selv, er den afskrift ikke nødvendigvis identisk med hans original i alle detaljer: de tre andre afskrifter stammer næppe fra den. Det er dog den tekst der må lægges til grund for udgaven. Her følger så visen efter *H*, med varianter fra *F* og *P* og fra strofe 11 også fra *Ø*, men ikke fra J. Símun Hansen. I *H* angives verselinjerne ikke ved linjeskift (ligesom heller ikke i ældre salmebøger), men ved komma og stort bogstav, og der sættes punktum efter hver strofe (også ugrammatisk efter strofe 1). Nedenfor er brugt linjeskift, men komma og stort bogstav er bevaret, ligeså punktum efter stroferne.

Register over de lutherske Præster i Norderøerne, fremsat i en Sang!

Synges som Psalmen:

Fader vor udi Himmerig!

eller som Visen:

Skal nu vort Venskab Ende faae!

Fra Anno femten Hundrede,
Og otte Aar og tredive,
Da Reformationens Værk,
I Færøeland sig gjorde stærk,
Til nu i atten Hundre Aar,
Fem og førre, som skrevet staaer.

Fem] og fem *F*

2. Har her i Norderøerne,
Lutherisk evangeliske,
Præster været som høres skal,
beskikkede sexten i Tal,
Til Sjelehyrde for den Hjord,
Og spise den med Livsens Ord.

her] der *P*

Sjelehyrde] Sjelehyrder *F*

spise den] spise dem *F,P*

Livsens] Livets *F,P*

3. Først kom Hrr Skoutræd Joensen,
En Herrens Tjener Folkets Ven,
Oprigtig lærte han i Alt,
Til han udaf en Klippe faldt,
Paa Upsalon der døde han,
Vor første Præst og Hyrdemand.

4. Ulykkeligt at tænke paa,
En Sjelesørger døde saa,
Han prækede i elleve Aar,
Til Herren Livets Traad afskar,
Saa pludselig som tænkes kan,
Og sørgelig saa døde han.

Sjelesørger] Sjelehyrde F
saa døde] da døde P

5. Hrr Ole Thomasen paa Stand,
Blev atter kaldt til Præstemand,
En trofast Hyrde han og var,
I fulde to og tyve Aar,
Saa sov han hen i Herrens Fred,
Ham lønne Gud i Evighed.
i Evighed] med Salighed F

6. Til Præst fremtraadte atter een,
Som kaldtes Hrr Hans Jørgensen,
Han var ulykkelig at see,
Sine fire Sønner at drukne,
Paa en Baad alle engang fik,
Saa sørgelig et Endeligt.
kaldtes] kaldes P
Han var ulykkelig] ulykkelig var han P
Sine-drukne] hans fire Sønner druknede P
Saa] Saa saa H

7. Det skedte udfor Østvig her,
I oprørt Hav og Brænding sveer,
Men Faderen med Sorgfuldtmod,
Af Skriftensord sig trøste lod,
Halvtredsindstyve og trende Aar,
Han Præst og Sjelesørger var.

8. Hrr Hans Mitens Færøe fremgik,
Og Præstekaldet han nu fik,
En brav gudfrygtig Mand han var,
I sex og førretyve Aar,
Saa døde han den store Mand,
For Christi Faar en Hyrde sand.

9. Hrr Daniel Michelsen nu kom,
En Færøeisk Præst til Kaldet som,
I Herrens Viingaard flittig var,
Og prædikede fjorten Aar,
Da sendte Døden hannem Bud,

Og bragte hannem hjem til Gud.
fjorten] i fjorten F, i 14 P
Da] saa P

10. Næst hannem kom Hrr Gotfreidsen,
Som kaldtes Povel Wesenstien,
En Hyrde god for Christi Faar,
Men lever kun i fire Aar,
Gudfrygtig from og fredelig,
Saa gik han ind i Himmerig.
Næst hannem kom] Nest efter ham P
kaldtes] kaldes P
En-Faar] en Herrens Tjener han og var P

[Her begynder det bevarede af Ø.]

11. Hrr Jonas Færøe atter kom,
Som gik i Herrens Helligdom,
Med kraftig Flid og prækede,
Og Hjerter dybt bevægede,
I fjorten Aar med dydig lid,
Saa lagde Døden ham i Liig.
Flid] Id P
dydig lid] kraftig Flid P

12. Engang udi hans Præstetid,
Var Briim og Brænding skrækkelig,
Thi Havets Bølger blev oprørt,
Saa stærkt som aldrig før er hørt,
Ja Brændingen som Torden lød,
Og Viderøe Kirke nederbrød.
blev] var P

13. Næst efter ham Hrr Hans Ferslev,
Sig ind til Præstekaldet skrev,
Han var en Herrens Tjener god,
Af gandske Hjerter Sjel og Mod,
Men efter tre Aars Embede,
I Havets Skjød han druknede.
til] i Ø,P

14. Den Sjelehyrde god og varm,
 Han druknede for Bordøe Barm,
 Med syv Baadsmænd i samme Stund,
 Thi Formanden lod roe paa Grund,
 Skjøndt Præsten ham advarede,
 Det een, som slap, fortællede.
 Sjelehyrde] Herrens Tjener F,P

15. Atter til Sjelesørger kom,
 Hrr Clement Jensen Færøe som,
 Var lykkelig i Et og Alt,
 Saadan hans Rygte har fortalt,
 Kun ingen Børn men viis og god,
 Sit Præstekald han forestod.
 har] er Ø,P

16. Oprigtig from og fredelig,
 I al sin Vandel redelig,
 Saadant Hrr Clements Levnet var,
 Og Præst i tredsindstyve Aar;
 Sødt sov han hen i Herrens Fred,
 Gud lønne ham med Salighed.
 Sødt] saa P
 Gud lønne ham] ham lønne Gud F,Ø

17. Til Sjelesørger kom da strax,
 Hrr Albert Michael Matras,
 Før Clements Død her tjente han,
 I fire Aar som Kappelan,
 Han præked' ene atten Aar,
 Derpaa han sig en Hjælper faaer.
 her] saa Ø
 atten] i atten Ø

18. Særdeles flittig ordentlig,
 Forsigtig dydig christelig,
 Var denne fromme Præstemand,
 Skjøndt Alderdommen svækked' ham,
 Til Døden sendte hannem Bud,
 Fred med hans Støv hans Sjel hos Gud.

fromme] gode P
 Til Døden sendte] saa sendte Døden P
 Fred] og fred F

19. Hrr Poul Østerøe blev dernæst,
 Indviet til at være Præst,
 Særdeles mild og from en Mand,
 Godgjørenhed udmærkede ham,
 Og af Naturen skikket vel,
 Til Præste-Embeds-Førelsen.
 Særdeles-Mand] en Herrens Tjener mild og
 sand P

20. Den Tid som han i Kaldet var,
 Er fulde to og tyve Aar,
 Ham hilste Dødens Engel da,
 Og han af Verden monne gaae,
 Hjem indtil Gud i Himlene,
 Nyd evig der Velsignelse.
 Er-Aar] er fem og føretyve Aar P
 Himlene...Velsignelse]
 Himmelen...Velsignelsen Ø,P

21. Hrr Peder Sørensen opstod,
 At prædike han havde Mod,
 Uenighed da stundom var,
 Imellem hannem og hans Faar,
 Dog vidnedes af alles Mund,
 Enden var from af Hjertensgrund.
 vidnedes] vidnes det P
 Enden] end den F
 from] god Ø,P

22. Kun fire Aar han sørgede,
 For Kaldet her og prækede,
 Derpaa han med sit Præstenavn,
 Reiste herfra til Kjøbenhavn,
 I Branderup han og dernæst,
 Beskikkedes at være Præst.

23. Derefter nogle Aar hengik,
Og Kaldet ingen Hyrde fik,
Men dog betjentes dette end,
Ved andre gode Præstemænd,
Fra Østerøe og fra Thorshavn,
Som præked' her i Jesu Navn.

Ved] af Ø,P

præked' her] Prædiket Ø, predikede P

24. Da kom til Kaldet her igjen,
Hrr Pastor Søren Sørensen,
Elskværdig from og troe han var,
Roesværdig Rygtet om ham gaaer,
En Herrens Tjener god og sand,
Hvis Lige neppe findes kan.

Da-Kaldet] Til Kaldet kom da P

Roesværdig Rygtet] Rosværdigt Rygte F,Ø,P

25. I fjorten Aar han virkede,
Med kraftig lid og flyttede,
Omsider her af Landet bort,
O Søren dette Savn var stort,
Til Præst i Sjælland sattes ind,
Din Afskeed trykte Taaer paa Kind.

Med kraftig lid] Ved kraftig id Ø, for Kaldet
her P

dette] det F

26. Hrr Peder Thomsen kom paa Stand,
Og atter blev vor Hyrde sand,
Var ferm og nidkjær Flid lod see,
For Ungdommens Forfremmelse,
To Aar forblev han her med Held,
Tog saa til Thorshavns Præstegjæld.

Peder] Ole P

Hyrde sand] Præstemand P

ferm] from F

For] til Ø, paa P

Tog] drog P

27. Hrr Hans Berlin Kaarsberg ogsaa,
Blev Præst og Sjelesørger da,
En dybt bevæget Prædikant,
Oplysning ved hans Flid oprant,
Han virksom Kaldet forestod,
Fik Skolevæsenet paa Fod.

virksom Kaldet] Kaldet virksom Ø

28. Ja denne gode Præstemand,
Her ikke nok berømmes kan,
Som efter sex Aars virksom Drift,
Forflyttet blev til Sjellandsstift,
At præke der ham ønskes Held.
Lev her og hisset evig vel.

Her ikke nok] her nok som ei F, ei noksom
her P

29. Hrr Leonard Christian Fischeer,
Nu Præst og Sjelesørger er,
Som en troe Hyrde drager om,
Stille i Sind i Hjerter from,
Gud lad ham længe hos os boe,
Med Sundhed, Glæde, Fred og Roe.

Sjelesørger] Sjelehyrde Ø

i Hjerter] i Hjertet F,P, og Hjerter Ø

Sundhed, Glæde] Gled Sundhed F

30. O gid at vi herefter maa,
Fremdeles gode Præster faae,
Som Christi sande Tjenere,
Der leve som de prædike,
Gud styre deres Ord og Daad,
Til Enden ja til Dommensdag. –

O gid] Gud giv P

Fremdeles] aldeles F, serdeles P

leve] gjøre Ø,P

Dommensdag] Dommedag Ø,P

2. Præstevisen for Østerø, af Daniel Matras, 1845

Præstevisen for Østerø findes i to af de håndskrifter der også indeholder Hans David Matras' præsteviser for Norderøerne, nemlig F og Ø, se ovenfor. I F, s. 191-196 (rettet til 192-197), er teksten fuldstændig, 31 strofer; overskrift: *Østerøernes Præsteviser*; efter sidste strofe står: *Af Daniel Matras*. I Ø går den bevarede tekst, der fylder 4 sider = 1 bladpar, kun til strofe 20; de manglende 11 strofer kan have stået på 2 sider = 1 blad.

I 1845 havde Hans David Matras skrevet M1, en afskrift af ChrDs præstetal med fortsættelse indtil da, og samme år digtede han en præsteviser for det præstegæld han boede i, nemlig Norderøerne, jf. ovenfor. Stadig samme år havde hans storebror, Daniel Matras, skrevet M2, en afskrift af broderens afskrift, og samme år digtede også han en præsteviser for det præstegæld han boede i, nemlig Østerø. Begge viserne dateres i første strofe. Ligesom Hans David sikkert brugte M1, brugte Daniel sikkert M2, suppleret for de sidste præsters vedkommende med noget der ikke var identisk med det anhang om Østerø der findes i M1, at dømme efter de embedstider visen tillægger Christen og Andreas Djurhuus. For de tidligere præster ses andre kilder end M2 ikke at være indtaget.

Det står ikke i håndskrifterne hvilken melodi Daniel Matras havde i tankerne, da han valgte det lidt sjældne versemål. En mulighed er den der blev brugt til den dansk-færøske litterat Claus Jacobsen Lunds vise om Sigmunds tog mod Harald Jernhoved: *Blandt hedenolds, blandt Nordens gæve helte*. Denne Sigmundsvises tekst blev først trykt i

månedsskriftet *Minerva* i juli 1794 og er optrykt i Sverri Egholm 1996/1999, s. 169-173, med kommentar s. 178-179. Iflg. Egholm var melodien den samme som til *Vort fødeland var ofte kampens bolig*, men denne vise har jeg ikke kunnet finde. En melodi, sunget af sangere i Sumba med teksten *Blandt hedenolds...*, er optegnet og publiceret to gange: af Marianne Clausen 1995, nr. 77, s. 177-179, sammen med tekst og kommentar, og af Zacharias Sørensen 2003, s. 111.

Visen gengives her efter F, med varianter fra Ø.

Østerøernes Præsteviser

1. Fra femtenhundrede tredive og otte
til atten hundre femogfjörre Aar
Lutherske Preste Danske Undersaatter
i Østerø den Tid fjorten været har.

Lutherske] Ja Lutheriske Ø

2. Den første Evangelisk Lere lerte,
og Luthers Lerdømme monne predike,
han paa en Baad fra Norge hit paserte
og kaldedes Hr Heine Havrege.

kaldedes Hr] kaldtes derfor Ø

3. I tredive Aar han Kaldet monne røgte
og Proust i tolv Aar og tillige med,
da Dødens blide Morgen ham besøgte
Gud bragte hannem ind i Evighed.

og tillige med] var tilligemed Ø

besøgte] Hjem søgte Ø

Gud (rettet fra: og)] og Ø

4. Til Kaldet hid sig monne strags begive
Her Eiden som da blev her Prest igien

med Gavemildhed han Kaldet monne oplive
hvorfor han kaldet blev fattig Mands Ven.

hid] her Ø

strags] *mangler* Ø

da blev her] her blev da Ø

monne] mon Ø

blev] *mangler* Ø

5. En saadan Tid hans Formand havde veret,
var han vor Prest og bar sit Proustenavn
som han med flid og virksom havde levet,
da ankred han i Salighedens Havn.

6. Da kom Her Jorluf Ferø hid fra Sandø
en dydig Hyrde Herrenstjener sand
i syv og tyve Aar var Prest paa Østerø
som Proust i alle dem her virked han.

fra] *mangler* Ø

paa] *mangler* Ø

her] saa Ø

7. Til Sjelehyrde Gud os monne sende
Her Gabriel Jorlufsen Ferø god,
saasnart hans Timeglas det monne udrende,
to Aar han predikede her med kraftigt Mod.
det monne] det mon Ø

8. Engang som han fra Thorshavn kom
tilbage
i Taaget Veir, forgik paa Flesierne,
det Guds Alvidenhet mon saa behage,
at kalde hannem bort til Fedrene.
bort] hen Ø

9. I Kaldet her da monne flugs opstige,
He[r] Rasmus Ganderup fra Vaagø kom,
han troede alt gemene Folk ham sige,
i ni Aar Østerøkald han reiste om.

10. I Herrens Vingaard Gud os atter kaldte,
til Prest Her Peder Hellesen Viborg
til Proust de ham i fire Aar udvalgte,
for Franske Sørøvere bar han stor sorg.
de ham i fire Aar] i 4 Aar de ham Ø

11. Gud gav ham Børn italet et og tyve,
og Prest var han i tre og førre Aar,
Gud ham sin Løn i Himmerige give,
derpaa han ind i Evigheden gaar.
et] en Ø

12. Her Magister Jakob Kristiansen Klinte
her kom fra Suderø den brave Mand,
han var vor Prest i en og tyve Vintre,
omsider døde af sit eget Vand.
her] *mangler* Ø

13. Ja Proust var han den Tid han blev i
Kaldet,
og munter altid var den lærde Mand,
ja og den stund da Døden ham befalled,
at drage heden ind i Himlens Land.
blev] var Ø
da Døden ham befalled] ham Døden det
befalde Ø

14. Til Hyrdestanden sig ei mon forhale
Hr Andreas Lemvig blev vor Sjeleven,
ja hurtig han Latinen kan udtale,
og ferm han var i alt sit Prestehjem.

15. I nitten Aar som Proust han havde leret,
og segs og førretyve Aar var Prest,
som en tro Hyrde den Tid havde veret,
da kaldte Gud ham ind til Himlens Gjest.
leret] levet Ø

16. Her Kristian Djurhus mon da strags frem
stige

og predikede her i segs og tyve Aar,
ja Proust var han i atten Aar tillige,
derpaa sin Søn han sig til hjælper faar.

17. Serdeles flink i Prestelig Forretning,
og elsket høit blev han af sine Faar,
i fred fuldbragte Livets korte setning,
og over hen i fredens Bolig gaar.

over-gaar] Arven han i Fredens Bolig faar Ø

18. Saa kom da Dødens Engel med den Or-
den
Her Djurhuus kom nu skynd dig følg med
mig,
den Gud som du har tjent saa tro paa Jorden
han kalder dig nu til sit Himmerig.

19. Som før er meldt, hans Søn istedet
kommer,
Hr Andreas Djurhuus, hurtig traatte frem,
han var vor Prest halvtrissinds tyve Sommer,
og Proust i tredive han var af dem.

20. Hans Mandom tales ofte om i Kaldet
og ham behagede Østrøingerne vel,
derpaa sin Aand i Herrens Haand befalled,
ved Himlens Trone frydes nu hans Sjel.

behagede] behager Ø

derpaa sin Aand i] er de sidste bevarede ord i
Ø

21. Saa blev her ingen Hyrde i vor Grense
tre Aar betjentes Kaldet flittelig
af den berømte Sandø Prest Proust Hense,
Her predikede Herrens Ord saa rundelig.

22. Her Kristian Ludvig Homan atter treder,
en Hoilerd Mand oprigtig Hjertegod,
ved godt egsempel sine Faar han gleder
i segs Aar Faare Hjorden forestod.

23. Den Gudsmand blev med Sindsvaghed
angreben
thi reiste han herfra til Kjøbenhavn,
hav tak for flid for Fyrighed og Streben
vi føle i høi grad dit store savn.

24. Gud sendte os en Hyrde da istedet,
Her Jørgen Gad blev da vor Prestemand,
han predikede her til syv Aar var hengledne,
saa lenge Østerø staar berømmes han.

25. Da drog han hen til Danmarks fjerne
Lande
du Jørgen savnes vist af dine Faar,
minde om dig urokket fast skal stande,
Gud lønne dig ved Evighedens Aar.

26. Blid treder frem til Kaldet her paa Østerø,
Her Kristian Benedikt Garde da kom,
en Tid først han opholdte sig paa Suderø,
før Gud ham kaldte til vor Hyrde from.

27. I elleve Aar han kraftig monne virke,
og Proust i fem, tillige med han blev,
oprigtig han sin Faare Hjord mon dyrke,
og Bogen Etparord mod Naalsø skrev.

28. Saa reiste han til Fedrelandets Eiie
Adiø farvel Lev Lykkelig vor Ven,
Gud lede dig paa alle dine Veie
intil du hilser ham i Himmelen.

29. Igien til Hyrde Gud os mon forunde
Her Otto Fredrik Kristian Jørgensen,
at predike ham prise alle Munde,
han er den fjortende i Østerøen.

30. Som en tro Hyrde maa vi ham berømme,
o gid han lenge hos os blive vil,
alene Gud hans Hjerte kan bedømme

han drager flittig om i vesen stil.

31. O giv os Gud herefter Hyrder gode
som sine Faar for godt exempel gaar
at Gierrigheds Ulven dem ei faar af Fode
ei hisset Leiesvenne kaldes maa.

Af Daniel Matras.

3. Senere præsteviser

Der findes yngre præsteviser, der øjensynlig også er digtet efter ChrDs præstetal med ændringer og ajourføringer. De skal her kun omtales ganske kort.

En række på 7 præsteviser, en om hvert præstegæld, alle på dansk, kendes i (mindst) to håndskrifter. Det ene er Johannes Klementsens visehåndskrift, der tilhører den Arnamagnæanske Samling, Københavns Universitet; de pågældende sider har Hanna Absalonsen, Føroya Fróðskaparsetur, gjort mig opmærksom på og sendt mig kopi af; Jonna Louis-Jensen har søgt efter håndskriftet i den Arnamagnæanske Samling, men desværre forgæves. Skriveren, der også kaldes Jóhannes í Króki, 1794-1869, bosat heima á Sandi, er mere kendt for sit håndskrift med færøske viser, Sandoyarbók. Det andet håndskrift er på Føroya Landsskjalasavn; det har Eyðun Andreassen, Føroya Fróðskaparsetur, gjort mig opmærksom på, og Sunnrið Olsen sendt mig kopi af; heri mangler visen om Østerøs præster. Håndskriftets første stykke, "En kort Beskrivelse Om Pilati Fødsel [...]", er en afskrift fra 1853, og de andre afskrifter, herunder præsteviserne, er formentlig ikke meget yngre.

Disse viser har en fælles epilog, der i begge håndskrifterne fremstår som de syv

sidste strofer af visen om Sydstrømøs præster, skønt det kun er i sidstnævnte håndskrift at denne vise er den sidste i rækken. De er formentlig digtet nogenlunde samtidig; at dømme efter de sidste præster der nævnes, er det sket tidligst i 1850 og sikkert ikke længe efter. De har alle samme versemål. Melodien angives at være Kongeviisen, jf. nedenfor. – I øvrigt overlader jeg en undersøgelse af disse viser til andre.

En yderligere præsteviser handler om præsterne i Nordstrømø præstegæld fra 1538 til 1894. Den har samme versemål som de lige omtalte og er digtet til samme melodi, der her kaldes Kongaríman. Modsat de tidligere er den digtet på færøsk. Digteren er J. P. Gregoriussen, alias Jóan Petur uppi í Trøð (Kvívík). Den blev trykt i *Føringatíðindi*, 5. ár, nr. 10, 17. mai 1894. Det udkomne af dette blad er optrykt fotografisk i et bind, Tórshavn 1969. Visen er genudgivet af M. A. Jacobsen i J. P. Gregoriussen, *Yrkingar*, Tórshavn 1928 (optrykt fotografisk Tórshavn 1984), s. 9-12 med noter s. 73-74. Iflg. Eyðun Andreassen findes der, bl.a. på Føroya Fróðskaparsetur, en båndoptagelse af nogle strofer af denne vise, indsunget af Grækari Madsen i Kvívík.

Præsteviserne fra 1850'erne og præstevisen fra 1894 har således samme melodi, nemlig den der hørte til Kongeviisen eller Kongaríman. Denne tekst er antagelig nr. 1 i første part af Anders Sørensen Vedels Hundredvisebog (1591, genudgivet 1926-27 og 1993); dens titel er: "Danske Kongers Naffn og Tal", og dens førstelinje: "Alting aff Gud/ i Himmel oc Jord", den kan findes på internettet. Iflg. venlig meddelelse fra Marianne Clausen kendes der ingen optegnelse eller optagelse af en melodi til den tekst. Samme versemål har visen "Kong Edward af

England", nr. 94 i Marianne Clausens Hundredesyvvisebog; dennes melodi, som ikke kendes andetstedsfra, kunne for så vidt tænkes at være identisk med Kongevisens og præstevisernes, men den er ikke, i hvert fald ikke umiddelbart, identisk med den melodi Grækaris Madsen synger, har Marianne Clausen oplyst.

Citeret litteratur

- Andersen, N. 1964. *Færøerne 1600-1709*. København 1895. – Fotografisk optryk med rettelser bag i bogen ved John Davidsen. Tórshavn.
- Andreassen, H. 1994. J. H. O. Djurhuus: *Ein bókmentallig ævisøga*, I. Mentunargrunnur Studentafelagsins. Dansk oversættelse, se nedenfor under Kamban.
- Clausen, M. 1995. *Hundredesyv-visebogen*. Tórshavn.
- Debes, H.J. 2000. *Hin lærði skúlin í Havn*.
- Den Danske Salmebog. 2003.
- Egholm, S. 1996 (2. útg. 1999). *Nýggja kvæðabókin*, I. Tórshavn.
- Gregoriussen, J.P. (Jóan Petur uppi í Trøð) 1928 (optrykt 1984). *Yrkingar*, udg. M. A. Jacobsen. Tórshavn.
- Hansen, J.S. 1975. *Tey byggja land*, 3. partur, *Viðareiðis sókn*. Klaksvík.
- Kamban, H. 2001. J. H. O. Djurhuus: *en litterær biografi*. Odense Universitetsforlag.
- Katalog over Færø Amt's Bibliotek, ved R. C. Effersø og J. Lauritsen. Thorshavn 1909.
- Matras, H.D. 1951. "Dahlerupsakin. Avskrivað eftir dagbókini hjá H. D. Matras", i *Varðin* 20, s. 213-222.
- Nielsen, C.F. 1871 (2. udg. i samme værk, Supplement, Faaborg 1879 *Færøernes gejstlige Stat.* 1. udg. i S. V. Wiberg, *Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie*, III, Odense.
- Nielsen, L. 1996. *Dansk Bibliografi*, 2. udg. ved Erik Dal, II, Kbh..
- ODS = *Ordbog over det danske sprog*. 1918-56. Internet: <ordnet.dk/ods>.
- Poulsen, F. 2005. "Úr Norðskála søgu", i *Varðin* 72 s. 113-146.
- Poulsen, F. 2006. "Úr Norðskála søgu", i *Varðin* 73 s. 71-110.
- Sálmabók Føroya Kirkju*. 2000. Internet: <www.folkakirkjan.fo/Webinfo/salmabok/salmar.htm>.
- Simonsen, M. 1994. "Hugleiðingar um tvey staðanøvn frá siðaskiftistíðini", i *Málting* 11 (4. árg. 1994, nr. 2), s. 25-31 (se her IV.1 og VII.1).
- Sørensen, Z. 2003. *Løg til Songbók Føroya Fólks*. Tórshavn.
- Vedel, A.S. 1926-27 *Folkevisebog*, udg. Paul V. Rubow, I-II. København. Denne udgave og den følgende gengiver begge ASVs udgave fra 1591.
- Vedel, A.S. 1993. *Hundredvisebog*. Faksimileudgave med indledning og noter af Karen Thuesen. København.
- Zachariasen, L. 1961. *Føroyar sum rættarsamfelag 1535-1655*. Tórshavn.
- Zwergius, D.G. 1754. *Det Sjællandske Cleresie*. København.